

LOKĀLPLĀNOJUMS

RĪGAS TEHNISKĀS UNIVERSITĀTES KOMPLEKSAM ĶĪPSALĀ, RĪGĀ

**KULTŪRVĒSTURISKĀ IZPĒTE UN IETEKMES UZ RĪGAS
VĒSTURISKO CENTRU UN TĀ AIZSARDZĪBAS ZONU
NOVĒRTĒJUMS**

METRUM

Izstrādātājs: SIA „METRUM”, reģ. Nr. 40003388748, Ģertrūdes iela 47 – 3, Rīga, LV-1011

Arhitekta, teritorijas plānotāja Māra Kalvāne

Kartogrāfe Zane Lauva

Sagatavots: 2022. gadā

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS	3
1. IETEKMES NOVĒRTĒJUMA MĒRĶI, PAMATOJUMS UN SISTĒMA	4
1.1. IETEKMES NOVĒRTĒJUMA MĒRĶI UN PAMATOJUMS	4
1.2. IETEKMES NOVĒRTĒJUMA SISTĒMA	4
1.2.1. Novērtējumā izmantoto terminu skaidrojumi	4
1.2.2. Darbības joma un novērtējuma process	5
1.2.3. Ietekmes novērtējuma metodoloģija	5
1.2.4. IKMI process	6
1.2.5. Datu avoti	7
2. PASAULES KULTŪRAS MANTOJUMA VIETA – RĪGAS VĒSTURISKAIS CENTRS.....	8
2.1. Rīgas vēsturiskā centra un lokālpilnoņuma teritorijas novietojums	8
2.2. Rīgas vēsturiskā centra pārvaldība	8
2.3. Rīgas vēsturiskais centrs un tā ģpašas nozīmes universālās vērtības.....	10
2.4. Universālo vērtību galvenās sastāvdaļas	10
3. LOKĀLPILNOŅUMA UN TAI PIEGULOŠĀS TERITORIJAS VĒSTURISKĀ ATTĪSTĪBA.....	12
3.1. Teritorijas izmantošana līdz 18.gadsimtam	12
3.2. Teritorijas izmantošana un attīstība 18.-19.gadsimtā	12
3.3. Teritorijas izmantošana un attīstība 20.-21.gadsimtā	13
3.4. Vēsturiskās ūdenstece un dambji	15
3.5. Ielu tīkla attīstība un gruntsgabalu parcelācija.....	17
3.6. Vēsturiskā apbūve un tās attīstība	19
3.7. Publiskā ārtelpa	24
3.7.1. Publiskās ārtelpas vēsturiskā attīstība un saglabātās vērtības.....	24
3.7.2. Vēsturiskie labiekārtojuma elementi un zemes virsmas iesegumi	24
4. IEROSINĀTĀS IZMAIŅAS – LOKĀLPILNOŅUMA RISINĀJUMI	25
5. IETEKMES NOVĒRTĒJUMS	26
5.1. Novērtējuma pamatojums.....	26
5.2. Panorāma, siluets un skatu perspektīvas	26
5.3. Ietekmju identifikācija	27
5.4. Vizuālo ietekmju novērtējums.....	27
5.5. Ietekmes izvērtējums.....	30
5.6. Apkopojums, secinājumi un priekšlikumi	48
1. PIELIKUMS - VĒSTURISKĀS KARTES UN PLĀNI	49

IEVADS

Lokālpilnvarojuma Rīgas tehniskās universitātes kompleksam Ķīpsalā Pielikums "Kultūrvēsturiskā izpēte un ietekmes uz Rīgas vēsturisko centru un tā aizsardzības zonu novērtējums" (turpmāk tekstā – "Kultūrvēsturiskā izpēte un novērtējums") izstrādāts, ņemot vērā ar Rīgas domes 2022.gada 23.februāra lēmumu Nr.1285 "Par grozījumiem Rīgas domes 19.06.2020. lēmumā Nr. 423 "Par Rīgas Tehniskās universitātes kompleksa Ķīpsalā lokālpilnvarojuma kā Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas plānojuma grozījumu izstrādes uzsākšanu" apstiprinātos grozījumus darba uzdevumā Lokālpilnvarojuma izstrādei, izmantojot UNESCO Starptautiskās pieminekļu un ievērojamu vietu padomes (ICOMOS) „Vadlīnijas ietekmes uz mantojumu novērtēšanai Pasaules kultūras mantojuma vietās” un ievērojot Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un aizsardzības likumu.

Šī Lokālpilnvarojuma "Kultūrvēsturiskā izpēte un novērtējums" sagatavots izmantojot un pielietojot metodiku, ko 2018.gadā izstrādāja SIA METRUM, veicot lokālpilnvarojuma Rīgā, Eksportostas dienvidu daļai izstrādi. Minētā lokālpilnvarojuma ietvaros, 2018./2019.gadā (pilnveidots 2022.gadā) Rīgas pilsētā pirmo reizi tika veikts teritorijas plānošanas dokumenta (lokālpilnvarojuma vai detālpilnvarojuma) risinājuma novērtējums, izmantojot ICOMOS vadlīnijas, kā arī izstrādāti metodiskie norādījumi - "Ietekmes uz Pasaules kultūras mantojuma vietas – Rīgas vēsturiskais centrs novērtējuma izstrādes metodika" (turpmāk tekstā – IKMI Metodika), vadoties no ICOMOS vadlīnijām un citu valstu piemēriem.

Lokālpilnvarojuma Rīgas tehniskās universitātes kompleksam Ķīpsalā (turpmāk – Lokālpilnvarojums) teritorijas vēsturiskās attīstības apraksts nav ietverts Lokālpilnvarojuma "Teritorijas pašreizējā izmantošana un teritorijas attīstības nosacījumi" daļā, tāpēc šajā Lokālpilnvarojuma pielikumā "Kultūrvēsturiskā izpēte un novērtējums" teritorijas vēsturiskajai attīstībai ir veltīta atsevišķa sadaļa, vienlaicīgi sniedzot arī plašākas teritorijas kopējās vēsturiskās attīstības aprakstu.

"Kultūrvēsturiskā izpēte un novērtējums" pētījuma ietvaros ir apskatīta gan Lokālpilnvarojuma teritorija, gan arī tai piegulošā izpētes teritorija, kas aptver teritoriju satrp Krišjāņa Valdemāra ielu, Ķīpsalas ielu, Enkuru ielu, Zunda kanālu un Daugavu.

"Kultūrvēsturiskā izpēte un novērtējums" pielikumā ietverta detalizēta pieejamo vēsturisko ilustratīvo materiālu (karšu, plānu) apkopojums, kas ir nepieciešamā bāze teritorijas būvēstures (līdz 21. gadsimta sākumam) padziļinātai izpratnei. Tā dod iespēju novērtēt teritorijas kultūrvēsturisko nozīmi un lokālpilnvarojuma teritorijā plānoto izmaiņu ietekmi uz kultūrvēsturiskajām vērtībām. Darbam tika izmantota pieejamā literatūra, dažādas interneta vietnes, Latvijas Nacionālās bibliotēkas un Rīgas vēstures un kuģniecības muzeja publiski pieejamā informācija.

Izpētes gaitā tika veikta vēsturisko karšu savietošana ar šodienas kartogrāfisko situāciju, apbūves periodizācija un vēsturisku arhitektoniski vērtīgu celtnu lokalizācija, ielu tīkla attīstības periodizācija, vēsturisko ūdensteču izvietojuma rekonstrukcija.

1. IETEKMES NOVĒRTĒJUMA MĒRĶI, PAMATOJUMS UN SISTĒMA

1.1. IETEKMES NOVĒRTĒJUMA MĒRĶI UN PAMATOJUMS

Kultūrvēsturiskās izpētes un novērtējuma veikšanas galvenais mērķis ir apzināt kultūras mantojuma vērtības lokālpārvaldības teritorijā un ar to saistītajās teritorijās, kā arī izvērtēt lokālpārvaldības teritorijā plānotās izmantošanas, paredzētās apbūves un citu pārveidojumu iespējamo ietekmi uz Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas kultūrvēsturiskajām vērtībām.

Ievērojot ICOMOS vadlīnijas, Pasaules mantojuma objekta vērtība tiek definēta, kā sākotnējais vietas Īpašās Nozīmes Universālo Vērtību apraksts, uz kā pamata tika pieņemts lēmums par vietas iekļaušanu Pasaules mantojuma vietu uzskaitē. Tādējādi, šis dokuments jāpieņem par absolūto atskaites punktu jebkādas ietekmes noteikšanas procesā.

ICOMOS vadlīnijas paredz, ka gadījumos, kad Pasaules mantojuma sarakstā iekļautu vietu var skart izmaiņas, nepieciešams izvērtēt šādas ieceres ietekmi uz vietas īpašās nozīmes universālo vērtību. Izvērtējuma procesā jānosaka, kāda mantojuma daļa var tikt apdraudēta un kā tas ietekmē īpašās nozīmes universālo vērtību, jāanalizē, kā var izvairīties no negatīvām sekām, tās mazināt vai kompensēt. Vadlīnijas uzsver, ka līdzās vizuālās ietekmes analīzei, ko dažkārt uzskata par noteicošo, taču kas ir jūtīgs aspekts, ir jāņem vērā arī vairāki citi faktori, kas ir tieši vai netieši, pagaidu, īslaicīgi vai ilgtermiņa, novēršami vai nenovēršami, vizuāli, fiziski, sociāli, kulturāli un ekonomiski ietekmē mantojuma īpašās nozīmes universālo vērtību. Rezultātā tiek noteikta konkrētā objekta ietekme uz mantojuma vietu, savietojot mantojuma vietas vērtību un iespējamo ietekmi speciālā skalā.

1.2. IETEKMES NOVĒRTĒJUMA SISTĒMA

1.2.1. Novērtējumā izmantoto terminu skaidrojumi

ICOMOS vadlīniju dokumentā izmantoto terminu tulkojums latviešu valodā un pielietojuma skaidrojums:

Pasaules Kultūrvēsturiskā Mantojuma Vieta (*World heritage site*) – Rīgas Vēsturiskais Centrs. Turpmāk tekstā lietots saīsinājums – **RVC**.

Īpašās Nozīmes Universālā Vērtība (*Outstanding Universal Value*) – aizsargājamā Kultūrvēsturiskā Mantojuma Vietas pārstāvēta vērtība. Šo vērtību RVC gadījumā veido tajā ietilpstošo objektu individuālās vērtības kopums. Turpmāk tekstā lietots saīsinājums – **ĪNUV**.

Ietekmes uz Kultūras Mantojumu izvērtējums (*Heritage Impact Assessment*) – process, kura rezultātā tiek novērtēta izmaiņu ietekme uz Kultūrvēsturiskā Mantojuma Vērtību. Turpmāk tekstā lietots saīsinājums – **IKMI**

Ietekmes uz Kultūras Mantojumu izvērtējuma uzsākšanas saīsinātais ziņojums (*a Scoping report or Heritage Impact Assessment brief*) – īss ziņojums par Ietekmes uz Kultūras Mantojumu izvērtējuma procesu, kas tiek gatavots procesa sākumā, vai pirms tā uzsākšanas. Turpmāk tekstā lietots saīsinājums – **IKMI īsais ziņojums**

Ietekmes stiprums (*Magnitude of Impact*) – tiek noteikts novērtējot ar ietekmi saistīto faktoru kopumu. Tai skaitā: vai ietekme ir tieša, netieša, īslaicīga, pastāvīga, atgriezeniska vai neatgriezeniska. Ietekme var būt gan ar pozitīvu gan arī ar negatīvu vērtību.

Ietekmes nozīme (*Significance of the effect of change or the overall impact*) – tiek noteikts apvienojot ietekmes stiprumu ar individuālā objekta vērtību. Ietekmes nozīmes kopvērtējums visiem kultūrvēsturiskā mantojuma vietā ietilpstošajiem individuālajiem objektiem ļauj noteikt ietekmi uz kultūrvēsturiskā mantojuma vietu kopumā.

Individuālā Objekta Vērtība (*Value of Heritage Asset*) – tiek noteikta pēc jau agrāk izstrādātas un šobrīd pielietojumā esošas Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes metodikas.

1.2.2. Darbības joma un novērtējuma process

2011. gada UNESCO 36. ģenerālajā asamblejā Parīzē tika pieņemts rekomendējoša rakstura dokuments attiecībā uz Vēsturisko Pilsētvides Ainavu saglabāšanu - Pasaules Kultūrvēsturiskā Mantojuma Vietu Ietekmes uz Kultūras Mantojumu izvērtējuma vadlīnijas (turpmāk tekstā – ICOMOS vadlīnijas).

Šī dokumenta ietvaros tiek norādīts uz to, ka kultūrvēsturisko vērtību saglabāšana neaprobežojas tikai ar atsevišķu vērtīgu objektu aizsardzību, bet gan pilsētvides materiālo un nemateriālo vērtību saglabāšanu, atjaunošanu un pielāgošanu mūsdienu sociālo un ekonomisko norišu prasībām. Sevišķi liels uzsvars šī dokumenta ietvaros tiek vērsts uz ekonomiskā apgrozījuma un mūsdienīgu sadzīves funkciju nodrošināšanu, jo samazinoties saimnieciskai aprītei pilsētvidē, palielinās kultūrvēsturisko elementu zaudējuma potenciāls to lietderības samazināšanās iespaidā. Kaut arī jebkuras vēsturiskas vides aizsardzības pamatuzdevums ir uzturēt (arī vērtības saglabāšanai “bez izmaiņām” stāvoklī nepieciešama zināma rīcība) esošo vērtību un aizsargāt to no nevēlamām izmaiņām, nereti rodas situācijas, kur esošas ēkas vai nu savu laiku nokalpojuša tipa, funkcijas jeb telpisko parametru dēļ nespēj pilnībā apmierināt šodienas dzīvesveidam svarīgu procesu norisi. Šādos gadījumos ir, pirmkārt, jāmeklē iespējas pielāgot jau esošo pilsētvidi jaunu funkciju nodrošinājumam un, otrkārt, jāveido rūpīgi pārdomātas, mūsdienu prasībām atbilstošas, multifunkcionālas jaunceltnes un jaunceltnu kompleksi, ņemot vērā Vēsturisko Pilsētvides Ainavu saglabāšanas dokumentā paustās nostādnes. Pilsētvides kultūrvēsturiskā vērtība netika radīta viena ierobežota laika posma ietvaros, bet gan laika gaitā izveidojās kā dažādu laika posmu uzslāņojums. Šī iemesla dēļ, mūsdienu papildinājumi vēsturiskajā pilsētvidē būtu drīzāk jāuztver kā loģisks šī kultūrvēsturiskā uzslāņojuma procesa turpinājums un nevis kā negatīva ietekme un esošo vērtību apdraudējums. Vietas identitātes saglabāšanas nolūkos ir svarīgi pārliecināties, ka jaunie objekti radīti kā vēsturiski izveidojušās vietas identitātes ģenētiskā koda nesēji un, aizvietojojt laika gaitā novecojušas vai zaudētas ēkas, šo identitāti ar savu klātbūtni uztur un nostiprina.

1.2.3. Ietekmes novērtējuma metodoloģija

ICOMOS vadlīniju mērķis ir atbalstīt un ietekmēt Ietekmes uz Kultūras Mantojumu izvērtējumu veikšanu arī tur, kur jau ir noteiktas procedūras, kas atbalsta šo procesu.

Izmantojamās metodes un pieejas

Informācijas un datu vākšanā un apkopošanā jāizmanto visi pieejamie datu avoti, un tā var ietvert vēsturisko izpēti, vietas apskati, ēku tehniskā stāvokļa un autentiskuma pārbaudi, integritātes un jūtīgo skatu punktu identificēšanu, u.c., kā arī var ietvert modelēšanu.

Lauka studijas jāsaista ar ierosināto attīstības priekšlikumu, un tām jāietver neitrālu vietas novērtējumu, kā, piemēram, topogrāfisko uzmērījumu, ģeofizikālos mērījumus, 3D modelēšanu, vai vairāk agresīvas metodes, piemēram, artefaktu vākšanu, testēšanu, pārbaudi, ierakšanu vai izmēģinājuma tranšeju rakšanu. Dažos gadījumos arī mutiskas vēstures liecības vai ierādījumi var būt derīgi.

Datu vākšanai ir jābūt ar mērķi pēc iespējas detalizētāk sniegt raksturojumu par vērtībām, vienlaicīgi analizējot visu kopumu. Informācijas vākšana IKMI laikā ir iteratīvs process, kas bieži var pamatot nepieciešamību izstrādāt alternatīvos risinājumus ierosinātajai attīstībai vai apbūvei.

Svarīgākais ir izprast ĪNUV un citas kultūras mantojuma vērtības, jo veicot vērtējumu svarīgi ir novērtēt ietekmes mērogu. Aprakstot Pasaules Kultūrvēsturiskā Mantojuma Vietas īpašības, ir svarīgi sākt ar ĪNUV un izskaidrot to sastāvdaļas. Tie ir kā “pamatdati” attiecībā pret ko ir nepieciešams novērtēt ietekmi.

Vietas kartes un tematiskos plānus ir nepieciešams sagatavot, lai pierādītu konstatētos faktus un jautājumus kas radušies. Telpiskā modelēšana ir lietderīga lai attēlotu konkrētu elementu izvietojumu un attiecības starp tiem, vai tādus asociāciju elementus kā vizuālos, vēsturiskos, reliģiskos, komunālos vai estētiskos elementus, kā arī lai pārbaudītu telpiskās saites starp tiem.

Šīs izpētes veikšanai tiek izmantoti kvalitatīvi izejas dati un informācija, lai varētu veikt reālu un atbilstošu monitoringu. Papildus tiek izmantotas IT tehnoloģijas, gan izmantojot GIS, gan sagatavojot Rīgas pilsētas daļas 3D modeli, iekļaujot tajā gan esošo, gan plānoto apbūvi.

Viena no iespējām ir veikt vērtību novērtējumu izmantojot ICOMOS vadlīniju pielikumu 3A. Šajā gadījumā vērtību līmenis tiek noteikts izmantojot sekojošus vērtību līmeņus:

- ļoti augsts;
- augsts;
- vidējs;
- zems;
- niecīgs;
- nezināms.

IKMI ziņojumā jābūt skaidram un visaptverošam teksta aprakstam, kas paskaidro individuālās un/vai mantojuma grupu iezīmes, kā arī iespējas veikt izmaiņas. Teksts jāpapildina ar karšu materiālu. Jāiekļauj visi kultūras mantojuma elementi. Detalizēti veiktās inventarizācijas, izpētes un dati jāiekļauj pielikumos, lai lasītājs var pārbaudīt katra elementa vērtējumu.

Universālās vērtības

Ir nepieciešams identificēt un novērtēt visus elementus, īpaši tos, kas dod Pasaules Kultūrvēsturiskā Mantojuma Vietai ĪNUV, uz ko koncentrējas ICOMOS vadlīnijas.

Dažreiz ir tendence vērtēt ietekmi tikai vizuāli. Ietekmes ir dažādas — tās var būt tiešas un netiešas, pagaidu un pastāvīgas, atgriezeniskas vai neatgriezeniskas, vizuālas, fiziskas, sociālas un kultūras, pat ekonomiskas.

Ietekmes mērogs un stiprums jānosaka ņemot vērā tiešās un netiešās ietekmes, kā arī vai tās ir īslaicīgas vai pastāvīgas, atgriezeniskas vai neatgriezeniskas. Atsevišķu ietekmju kumulatīva ietekme arī var tikt ņemta vērā. Ietekmes vērtība var tikt klasificēta pēc sekojošas vērtību skalas:

- bez izmaiņām;
- niecīgas (nenožīmīgas) izmaiņas;
- nelielas izmaiņas;
- mērenas izmaiņas;
- būtiskas (galvenās) izmaiņas.

Pārmaiņu ietekmes nozīmīgums, t.i., kopējā ietekme uz elementu, ir ietekme ko veido elementa nozīmīgums un pārmaiņu mērogs kopā. Tā kā izmaiņas vai ietekme var būt nelabvēlīga vai labvēlīga, pastāv deviņu punktu skala ar "neitrālu" par centra punktu.

IKMI ziņojumā ir jāparāda katra elementa novērtējums, piemēram, vienkārša tabula, kurā attēlots katra elementa individuālais vērtējums, vai kultūras mantojuma kolektīvais (apvienotais) elements. Tam jāsaturs gan kvantitatīvs, gan kvalitatīvs vērtējums.

Priekšlikumi jāizvērtē atbilstoši spēkā esošajām politikām un plāniem, ņemot vērā piegulošās teritorijas.

1.2.4. IKMI process

Tā kā šajā gadījumā IKMI tiek veikts teritorijas Lokālpilnvarojuma projekta izstrādes ietvaros, tad IKMI veikšanai netiek paredzēts atsevišķs process.

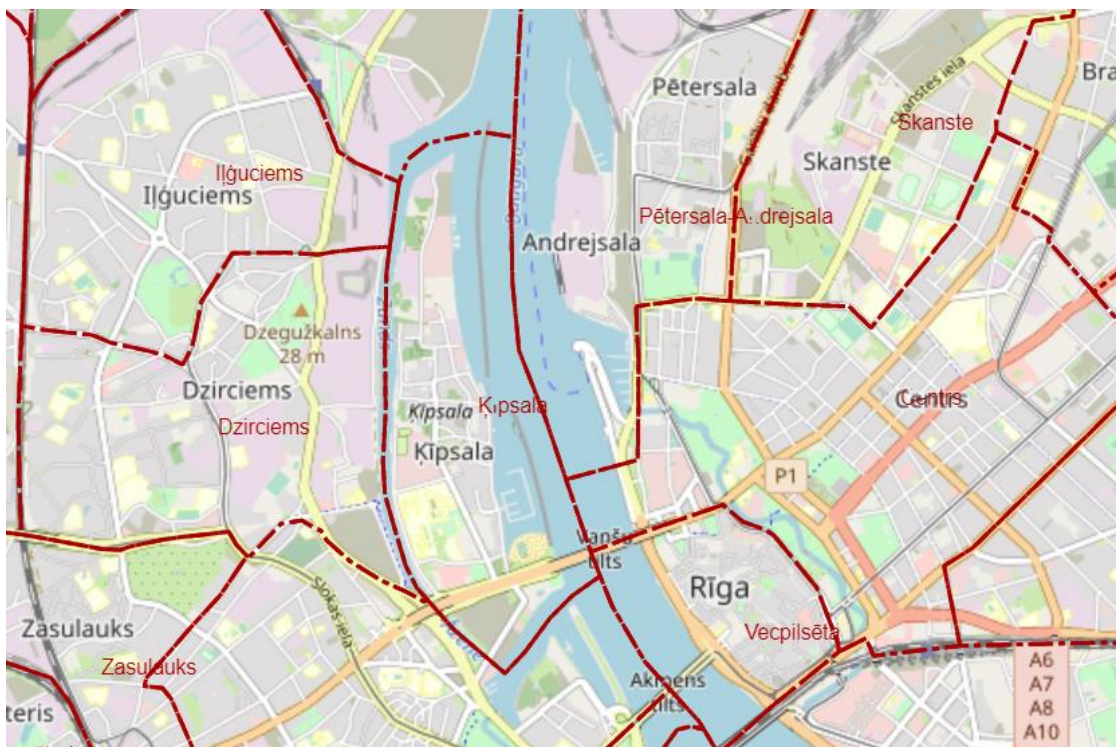
IKMI izstrādes nepieciešamība, iesaistītās puses ar kurām jāveic konsultācijas un prasības projekta publiskās apspriešanas procesa organizēšanai ir noteiktas Lokālpilnvarojuma izstrādes darba uzdevumā.

Saskaņā ar Lokālpilnvarojuma izstrādes darba uzdevumu, IKMI metodika jānosaka ar Rīgas domes pilsētas attīstības departamentu. Ar Rīgas domes pilsētas attīstības departamentu ir saskaņota arī izvēlētā izpētes teritorija un noteiktas šķietami jūtīgās Pasaules Kultūrvēsturiskā Mantojuma Vietas un teritorijas.

Lokālpilnvarojuma izstrādes sākumposmā nepieciešams sniegt informatīvu ziņojumu par lokālpilnvarojuma ieceri Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības padomei, kas tika veikts 2020.gada 4.novembrī,

bet par Lokālpārplānojuma projektu kopumā jāsaņem nosacījumi un atzinums no Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes.

Lokālpārplānojuma teritorija atrodas "Ķīpsalas" apkaimē, kas atrodas uz rietumiem no Rīgas vēsturiskā centra. Ķīpsalas apkaime robežojas ar Spilves, Ilģuciema, Dzirciema, Āgenskalna, Centra un Pētersalas – Andrejsalas apkaimēm. (skat. 1.attēlu). Lokālpārplānojuma teritorijā nav iekļautas esošas dzīvojamās apbūves teritorijas un nav esošu iedzīvotāju, izņemot Rīgas tehniskās universitātes (turpmāk tekstā – RTU) dienesta viesnīcu, kurā noteiktu laika periodu uzturās un dzīvo augstskolas studenti. RTU studenti tika iesaistīti Lokālpārplānojuma izstrādes uzsākšanas procesā, sniedzot priekšlikumus teritorijas attīstībai un labiekārtošanai (skat. Lokālpārplānojuma izstrādes pārskata materiālus un saņemtos priekšlikumus Lokālpārplānojuma izstrādei). Arī visas apkaimes iedzīvotāji līdz šim nav izveidojuši apkaimes iedzīvotāju biedrību, līdz ar to arī nav zināma konkrēta iedzīvotāju grupa vai kopiena ar kuru varētu konsultēties projekta izstrādes laikā pirms Lokālpārplānojuma projekta publiskās apspriešanas. Pirms Lokālpārplānojuma projekta publiskās apspriešanas tas tiek izskatīts Rīgas apkaimju komisijā, kurā ir iekļauti iedzīvotāju pārstāvji no visām Rīgas apkaimēm, bet konkrētās apkaimes iedzīvotāji ar projekta risinājumiem var iepazīties tā publiskās apspriešanas laikā.

1. attēls. Rīgas apkaimju kartes fragments

Avots: <https://apkaimes.lv/karte/>

Lokālpārplānojuma teritorijā esošās iestādes un uzņēmumus pārstāv Lokālpārplānojuma izstrādes pasūtītāji – RTU, SIA "RL GRUPA" un SIA "REAL INVEST". Ar Lokālpārplānojuma izstrādes pasūtītājiem un Rīgas domes pilsētas attīstības departamenta pārstāvjiem tiek organizētas sanāksmes projekta uzsākšanas un izstrādes posmā.

IKMI tiek izstrādāts kā Lokālpārplānojuma projekta pielikums un tā rezultāti tiek integrēti Lokālpārplānojuma projekta risinājumos.

1.2.5. Datu avoti

ICOMOS vadlīnijās nav noteikts izmantojamo datu un dokumentu minimuma standarts. IKMI veikšanai kā pamatdokuments ir jāuzskata noteiktās ĪNUV. Tāpēc ICOMOS vadlīnijas ir vērstas uz ietekmes novērtēšanu, kas var ietekmēt ĪNUV.

2. PASAULES KULTŪRAS MANTOJUMA VIETA – RĪGAS VĒSTURISKAIS CENTRS

2.1. Rīgas vēsturiskā centra un lokālpilnojuma teritorijas novietojums

Lokālpilnojuma un tā ietvaros veiktās kultūrvēsturiskās izpētes teritorija atrodas UNESCO Pasaules kultūras un dabas mantojuma objekta Nr.882 "Rīgas vēsturiskais centrs" aizsardzības zonā (daļa Nr.9 – "Daugavas salas: Ķīpsalas dienvidu daļa", atbilstoši 2004.gada 8.marta Ministru kabineta noteikumiem Nr.127 pielikumam Nr.1.) Lokālpilnojuma teritorijas ziemeļu daļa iekļaujas valsts nozīmes pilsētbūvniecības pieminekļa "Rīgas pilsētas vēsturiskais centrs" (valsts aizsardzības numurs Nr.7442) teritorijas robežās, bet visa teritorija – UNESCO Pasaules mantojuma vietas Nr. 852 "Rīgas vēsturiskais centrs" aizsardzības zonas (turpmāk tekstā – RVC AZ) robežās.

2.2. Rīgas vēsturiskā centra pārvaldība

RVC saglabāšanu nodrošina spēcīga tiesību aktu sistēma – septiņas starptautiskas mantojuma aizsardzības konvencijas, kurām pievienojusies Latvijas Republika, Kultūras pieminekļu aizsardzības likums, Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un aizsardzības likums, citi Latvijas republikas normatīvie akti, un Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas plānojums (turpmāk tekstā – RVC un AZ TP), ko 2006.gadā pieņēmusi Rīgas pilsētas dome, izdodot saistošos teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus, kas attiecas tieši uz šo teritoriju.

Pārvaldīšanas sistēma ir balstīta uz augstākminētajām vadlīnijām un sadarbību starp valsts un pašvaldību iestādēm. Atbildīgās iestādes, kas ir stabilas ilgtermiņā, ir Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde un Rīgas pilsētas dome un tās iestāde - Rīgas pilsētas attīstības departaments. Lai nodrošinātu plašāku regulāru visu ieinteresēto pušu iesaistīšanos un vispusīgāku pieeju RVC saglabāšanai, aizsardzībai un attīstības jautājumiem, 2003.gadā tika dibināta Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības padome.

RVC aizsardzības un saglabāšanas visaptverošais modelis cenšas saglabāt vietas autentiskumu un viengabalainību, un nodrošināt potenciālo apdraudējumu novēršanu.

RVC saglabāšanas un attīstības vadlīnijas tiek pastāvīgi papildinātas, piemēram, izstrādājot atsevišķu daļu detālpilnojumus un lokālpilnojumus, ar vispārējās vizuālās ietekmes pētījumiem un detalizētām prasībām, kultūras mantojuma ietekmes novērtējuma procedūrām, kā arī ar daudzveidīgu vietējās sabiedrības iesaistīšanu.

Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un aizsardzības likuma (spēkā no 25.06.2003.) mērķis ir nodrošināt RVC un AZ saglabāšanu, aizsardzību un kvalitatīvu attīstību. Likuma 5.panta otrajā daļā ir noteiktas RVC un AZ saglabājamās un aizsargājamās esošās autentiskās kultūrvēsturiskās vērtības, kopumā izdalot 9 vērtību grupas:

- 1) *vēsturiskā plānojuma struktūra (ar vēlākos laikos veiktiem kvalitatīviem pārveidojumiem);*
- 2) *panorāma un siluets, skatu perspektīvas;*
- 3) *vēsturiskā apbūve (īpaši — viduslaiku, jūgendstila un koka apbūve), tās mērogs un raksturs;*
- 4) *arheoloģiskais kultūrslānis;*
- 5) *publiskā ārtelpa;*
- 6) *zaļumu un zaļo zonu sistēma;*
- 7) *vēsturiskās ūdensteces un ūdenstilpes;*
- 8) *vēsturiskais zemes virsmas iesegums (bruģa segumi, grants celiņi u.c.);*
- 9) *vēsturiskie labiekārtojuma elementi.*

Likuma 5.panta sestajā daļā ir noteikts: "Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonā nav pieļaujami tādi transporta, inženierkomunikāciju un infrastruktūras pārveidojumi, kuru rezultātā tiek neatgriezeniski zaudētas vēsturisko dārzu, parku un kapsētu kultūrvēsturiskās vērtības vai samazināta šo teritoriju platība, kā arī tiek mainīta šo teritoriju vai to daļu izmantošana, kas neatbilst kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanas mērķim. Vēsturisko dārzu, parku un kapsētu robežas nosaka Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde." Bet Likuma Pārejas noteikumu 12. punktu: "Vēsturisko dārzu, parku un kapsētu robežas Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde nosaka ne vēlāk kā līdz 2020. gada 31. maijam. Ja laika periodā līdz vēsturisko robežu noteikšanai Rīgas vēsturiskajā centrā vai tā aizsardzības zonā iecerēti šā likuma 5. panta sestajā daļā paredzētie kultūrvēsturiskās vides pārveidojumi, kas var ietekmēt noteiktus vēsturiskos

dārzus, parkus vai kapsētas, kurām robežas vēl nav noteiktas, Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde attiecīgās robežas nosaka ne vēlāk kā triju mēnešu laikā pēc tam, kad saņemts kultūrvēsturiskās vides pārveidojumu ierosinātāja iesniegums.”

Likuma 14. pants nosaka: “Jaunu ēku būvniecība Rīgas vēsturiskā centra publiskajā ārtelpā pieļaujama tikai pēc atklātos arhitektūras konkursos iegūtiem projektiem, to publiskas izvērtēšanas, Padomes pozitīva atzinuma saņemšanas un saskaņošanas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā ar Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldi.[...]”.

Ministru kabineta 8.03.2004. noteikumi Nr.127 “Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un aizsardzības noteikumi” nosaka RVC un AZ saglabāšanas, aizsardzības, izmantošanas, kultūrvēsturiskās vides pārveidošanas, kā arī attīstības projektu īstenošanas kārtību un attiecīgās kultūrvēsturiskās vides vērtībai atbilstošas prasības.

Noteikumu 2. punktā ir noteiktas RVC un AZ nozīmīgākās saglabājamās kultūrvēsturiskās vērtības, detalizējot Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un aizsardzības likumā noteiktās vērtības, kopumā izdalot 8 vērtību grupas:

- 2.1. vēsturiskā plānojuma (telpas) struktūrā: [...]
- 2.2. Vecrīgas siluets;
- 2.3. arheoloģiskais kultūrslānis un arheoloģiskie elementi;
- 2.4. neapbūvējamas publiskās ārtelpas, kuru robežas nosaka lokālpilnvarojumā: [...]
- 2.5. parki, dārzi un vēsturiskās kapsētas: [...]
- 2.6. ielu un pagalmu apstādījumi saskaņā ar lokālpilnvarojumu;
- 2.7. vēsturiskās ūdenstece un ūdenstilpes: [...]
- 2.8. vēsturiskā apbūve: [...]

Noteikumu 3. punkta 3.1.4. apakšpunktā ir noteikti galvenie skatu punkti Rīgas vēsturiskajā centrā, no kuriem ir nepieciešams veikt plānoto izmaiņu izvērtējumu, ja tiek plānotas ēku apjoma izmaiņas un netipiski apbūves risinājumi tradicionālajā apbūves vidē, arī jumtu konfigurācijas izmaiņas, kas negatīvi var ietekmēt publisko ārtelpu un ir redzamas bez īpašām optiskām palīgierīcēm no minētajiem skatu punktiem:

- 3.1.4.1. Sv. Pētera baznīcas torņa skatu platformas;
- 3.1.4.2. Doma baznīcas torņa zvana platformas;
- 3.1.4.3. Stacijas pulksteņa restorāna;
- 3.1.4.4. Republikas laukumā esošās augstceltnes augšējā stāva;
- 3.1.4.5. Nacionālās bibliotēkas ēkas augšējā stāva;
- 3.1.4.6. Salu tilta, Dzelzceļa tilta, Akmens tilta un Vanšu tilta;
- 3.1.4.7. Balasta dambja visā tā garumā;
- 3.1.4.8. AB, CD un EF dambja;
- 3.1.4.9. Daugavas leļpus Rīgas vēsturiskā centra;
- 3.1.4.10. skatu punktiem, kas vērsti uz ielu perspektīvu noslēgumiem;
- 3.1.4.11. viesnīcas "Radisson Blu Hotel Latvija" augšējā stāva;
- 3.1.4.12. Latvijas Zinātņu akadēmijas augstceltnes augšējā stāva.

Noteikumu 12. punkts nosaka, ka Nacionālās kultūras mantojuma pārvalde (iepriekšējais nosaukums – Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija) pēc ēkas īpašnieka vai valdītāja ierosinājuma, saskaņojot ar Rīgas pilsētas būvvaldi un, ja nepieciešams, konsultējoties ar Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības padomi, nosaka ēku (būvju un atsevišķu to elementu) kultūrvēsturisko vērtību atbilstoši šādiem vērtību līmeņiem:

- 12.3.1. kultūrvēsturiski unikālas ēkas;
- 12.3.2. kultūrvēsturiski ļoti vērtīgas ēkas;
- 12.3.3. kultūrvēsturiski vērtīgas ēkas;
- 12.3.4. ēkas ar nelielu kultūrvēsturisku vērtību;
- 12.3.5. ēkas bez kultūrvēsturiskas vērtības;
- 12.3.6. vidi degradējošas ēkas.

2.3. Rīgas vēsturiskais centrs un tā īpašas nozīmes universālās vērtības

Rīga dibināta 1201.gadā kā ostas pilsēta.

Rīgas vēsturiskais centrs ir spilgta Eiropas vēstures liecība. Cauri gadsimtiem Rīga ir bijusi daudzu vēsturisku notikumu centrs un Eiropas tautu saskares punkts. Tai ir izdevies saglabāt liecības par Eiropas ietekmi uz tās vēsturisko attīstību, robežām starp Rietumiem un Austrumiem, un tirdzniecības un kultūras ceļu krustpunktiem. Rīga vienmēr ir bijusi moderna pilsēta, sekojot līdzi mainīgajām arhitektūras un pilsētvides plānošanas tendencēm, tajā pašā laikā attīstības gaitā saglabājot pilsētas viengabalainību.

Rīgas vēsturisko centru veido trīs atšķirīgas pilsētainavas – salīdzinoši labi saglabājie viduslaiku centrs, 19. gadsimta bulvāru pusloks ar zaļo zonu abpus pilsētas kanālam, un apkārtnē bulvāriem – agrākie piepilsētas rajoni ar blīvi apbūvētām zonām ar taisnstūrveida ielu tīklu un 18. un 19. gadsimta koka arhitektūru. Katrai no šīm daļām ir sava raksturīga ēku un sabiedrisko vietu apbūve.

Īpašas nozīmes universāla vērtība, kas jā saglabā, ir arī plašā Rīgas vēsturiskā centra panorāma ar izteiksmīgu siluetu. Rīgas viduslaiku centrs atrodas Daugavas labajā krastā, no dažādām Daugavas kreisā krasta vietām paverot gleznainu skatu uz pilsētas siluetu ar daudziem baznīcu torņiem. Vēsturiskās ēkas ir salīdzinoši zemas, un vienīgi baznīcu torņi rada vertikālo dominanti.

Rīgas vēsturiskā centra viduslaiku un vēlāko laiku pilsētplānošanas struktūra, kā arī jūgendstila arhitektūras kvantitāte un kvalitāte, kam nav līdzinieku nekur citur pasaulē, un 19.gadsimta koka arhitektūra piešķir Rīgai īpašas nozīmes universālu vērtību. Rīgas vēsturiskajā centrā ir pasaulē vislielākā jūgendstila arhitektūras koncentrācija.

Rīgas vēsturiskais centrs un tā aizsardzības zona iekļauj noteiktus autentiskus vēsturiskus un kultūras atribūtus, kam ir nozīme tā īpašas nozīmes universālajā vērtībā.

Rīgai Baltijas jūras kultūras telpā ir bijusi ievērojama ietekme uz arhitektūras, monumentālās tēlniecības un dārzu dizaina attīstību.

Rīgas vēsturiskā centra viengabalainību apdraud tās sākotnējās apbūves un elementu autentiskuma zaudēšana, un zemās kvalitātes jaunbūves Rīgas vēsturiskajā centrā, kas nerespektē vēsturiskās vides mērogu, raksturīgās pazīmes un sistēmu. Rīgas vēsturiskā centra vispārējo viendabīgumu apdraud arī iespējamā negatīvā ietekme, ko izraisa jaunbūves abpus tā aizsardzības zonai.

2.4. Universālo vērtību galvenās sastāvdaļas

Attiecībā uz Lokālplānojuma teritoriju identificējamās sekojošas vērtību grupas un objekti, kā ĪNUV lokālplānojuma teritorijā un tā tiešā tuvumā:

- 1) pilsētas viengabalainība, t.sk. vēsturiskā plānojuma (telpas) struktūra – nav iekļaujams vērtējamo elementu sarakstā, jo Lokālplānojumaterritorijā nav saglabājusie vēsturiskā plānojuma (telpas) struktūra, bet tā ir izveidota 20. gadsimta otrajā pusē, un lokālplānojuma risinājumi pilsētas viengabalainību neietekmēs, vai ietekmēs pozitīvi, turpinot attīstīt esošas apbūves teritorijas, galvenokārt RTU vienotā apbūves kompleksa robežās, vienlaicīgi saglabājot Ķīpsalas ielu kā fizisku barjeru starp vēsturiskās apbūves un jaunās apbūves daļu Ķīpsalā;
- 2) Rīgas vēsturiskā centra panorāma ar izteiksmīgu siluetu – iekļaujams vērtējamo elementu sarakstā, bet tikai no tālajiem skatu punktiem uz Rīgas vēsturisko centru, jo kopumā plānotā apbūve Rīgas vēsturiskā centra panorāmu un siluetu neietekmēs;
- 3) arheoloģiskais kultūrslānis un arheoloģiskie elementi – netiek vērtēts un nav iekļaujams vērtējamo elementu sarakstā, jo lokālplānojuma teritorija ir salīdzinoši jauna apbūves teritorija (bijusi Daugavas ūdeņu un neapbūvētu salu teritorija līdz pat 20. gadsimta vidum) un nav pieejami attiecīgie dati;
- 4) pilsētainava - agrākie piepilsētas rajoni ar blīvi apbūvētām zonām, industriālo mantojumu un 18. un 19. gadsimta koka arhitektūru - iekļaujams vērtējamo elementu sarakstā, jo vēsturiskās apbūves teritorija tieši robežojas ar Lokālplānojuma teritoriju;

- 5) vēsturiskās ūdenstece un ūdenstilpes - iekļaujams vērtējamo elementu sarakstā, t.sk. vērtējama Zunda kanāla attīstība;
- 6) autentiskas vēsturiskās apbūves teritorijas – iekļaujams vērtējamo elementu sarakstā, lai gan izpētes teritorijā nav nevienas vēsturiskas ēkas (kas būtu būvētas pirms 1940.gada), bet RVC un AZ TP noteiktā Ķīpsalas autentiskās apbūves teritorija atrodas Lokālpārplānojuma teritorijas tiešā tuvumā.
- 7) parki, dārzi un vēsturiskās kapsētas - iekļaujams vērtējamo elementu sarakstā, lai gan tieši Lokālpārplānojuma teritorijā un tā tiešā tuvumā (izpētes teritorijā) tādas neatrodas, bet teritorijā ir iekļauta Islandes skvēra teritorija, kura daļā tiek plānota apbūve.
- 8) ielu un pagalmu apstādījumi - iekļaujams vērtējamo elementu sarakstā, t.sk. vērtējami piegulošo ielu un Zunda kanāla krastmalas apstādījumi, RTU publiskās ārtelpas apstādījumi un Islandes skvēra apstādījumi.

3. LOKĀLPLĀNOJUMA UN TAI PIEGULOŠĀS TERITORIJAS VĒSTURISKĀ ATTĪSTĪBA

3.1. Teritorijas izmantošana līdz 18.gadsimtam

Ziņas rakstītos avotos

13. - 15.gadsimtos apskatāmā teritorija pilnībā atbilda Rīgas lauku novadam raksturīgajai ainavai, kurā iekļāvās gan smilšu pakalni, gan Daugavas attekas un pietekas, gan citas lielākas un mazākas upītes, ezeri, salas, purvi, priedulāji, smiltāji un kūdrāji. Pavasaros šīs teritorijas regulāri applūda. Daugavas grīva bija sekla un pieblīveta ar gadsimtu gaitā sanesto smilšu sēkļiem, kuru dēļ palu ūdens nespēja savlaicīgi notecēt jūrā.

Ķīpsalas vieta vēl pirms pārsimts gadiem Rīgas kartēs iezīmētā kā salu un smilšu sēkļu puduris ar mainīgām robežām un kompozīciju. Sala pastāv un tiek apdzīvota aptuveni 300 gadu, jo sākotnēji veidojusies kā upes sanesto smilšu sēklis ar dūņainām starpkārtām. Salas nosaukums cēlies no zvejnieka Ķīpa uzvārda.

16.gadsimta beigās vai 17.gadsimta sākumā, lai cīnītos pret regulārajiem plūdiem, Rīgā sāka celt dambjus.

Vēl Nikolaja Mollīna 1612. gadā iespiestā gravīrā, ko vēlāk pārzīmējis Johans Kristofs Broce, Ķīpsala attēlota kā vairāku salu arhipelāgs Daugavas kreisajā krastā pretī nocietinātajai viduslaiku Rīgai. Balto smilšu kāpu drošākajos uzkalnos salas bija apbūvētas ar nelielām zvejnieku sētām un kāpostu dārziem, pļāvās ganījās cūkas, govīs un zirgi, Daugavas krastā pie steķiem bija piesietas laivas. Daugavas akvatorijs bija pilns ar buru kuģiem, un Daugavas labajā krastā slējās Rīgas baznīcu torņi.

Ilustratīvais materiāls

Par teritorijas attīstības agrīno periodu ziņas vēsturiskajās kartēs un plānos ir salīdzinoši maz. Skat. šīs Kultūrvēsturiskās izpētes un novērtējuma 1.pielikumā "VĒSTURISKĀS KARTES UN PLĀNI" 1.karti - Zviedrijas muižu karte Rīgas Patrimonālajā apgabalā, fragments. Ķīpsala ar tā laika apbūvi (attēloti septiņi īpašumi /ēkas, un eksplikācija ar īpašnieku vārdiem) un apkārtējās salas 1683. gada kartē.

3.2. Teritorijas izmantošana un attīstība 18.-19.gadsimtā

Ziņas rakstītos avotos

Lokālpilnvarojuma teritorijas vēsturiskā attīstība ir saistīta ar Daugavas salu un pussalu veidošanos 17. - 19. gadsimtā, un šo teritoriju pakāpenisko apbūvi un attīstību, tai skaitā arī ar tā laika hidrotehnisko būvju – dambju- ierīkošanu un ceļu izbūvi.

Tagadējo konfigurāciju Ķīpsala ieguvusi, saplūstot vairākām mazām salām. To no pārējās Pārdaugavas atdala Zunds. Tagadējā sala izveidojās, salai saplūstot ar Burkānu salu (18. gs. iepretim Āgenskalna līcim) u.c. mazām saliņām. Tā paplašinājās pēc dambju izbūves salas austrumu piekrastē.

18. gs. Rīgā ienākošajiem kuģiem bija nepieciešama vieta lielā balasta izkraušanai, un šim nolūkam Rīgas rāte ierādīja teritoriju Ķīpsalā, kur no gadsimtu gaitā izkrautā balasta materiāla izveidojies Balasta dambis.

Balasta dambis, saukts arī par Ķīpsalas un Poteraga dambi, celts 1764.-1784. gadam pēc G.E. Veismaņa projekta. 1775. gadā dambis savienoja Lielo līversalu (toreizējo Žagarsalu) ar Mazo Klīversalu, lai pasargātu no plūdu postījumiem Mazajā Klīversalā izvietotos kaņepāju spīķerus. 1786., 1807. un 1814. gada palos dambi pie ieejas tagadējā Āgenskalna līcī nopostīja, izveidojot Pārrāvumu (tā sauca gan pārtraukumu dambī, gan tagadējo Āgenskalna līci. Kā iela Balasta dambis (Balastdamm; Balastnaja damba) iezīmēts 1876. gada pilsētas plānā.

Balasta dambis atjaunots 1869.-1870. gadā, taču vairs neatjaunojot sākotnējo savienojumu ar Lielo Klīversalu. Ilgus gadus Balasta dambis bija vienīgā bruģētā iela Ķīpsalā, arī Ķīpsalas lielākā un arī arhitektoniski bagātākā iela. Vecākās koka ēkas Ķīpsalā ir saglabājušās no 19. gadsimta.

1885. un 1899. gada kartēs šodienas Ķīpsalas teritorija sadalīta nosacīti divās daļās – "Ķīpas paugurs" (Kiepenholm - vācu un krievu valodās) un "Mazā Klīvera paugurs" (Kl. Kluversholm - vācu un krievu valodās). Bet 1910. gada kartē arī vēl divi nosaukumi – "Ķīpsala" (attiecināta uz salas ziemeļu un ziemeļaustrumu daļu) un "Mazā Klīversala" (attiecināta uz salas rietumu un dienvidrietumu daļu, t. sk.

Lokālpārplānojuma teritoriju). Minētais tikai vēlreiz apliecina, ka šodienas Ķīpsala veidojusies no vairākām atsevišķām salām, un vēl 19.gs. beigās salai bija izteikts reljefs, ar vismaz diviem paaugstinājumiem – pauguriem. Šodien vēsturiskais reljefs izteikti redzams un saglabājies tikai vienā kvartālā, starp Balasta dambi, Kaiju ielu un Ogļu ielu.

Salas iedzīvotāju galvenā nodarbošanās bija lašu zveja Daugavā. Tos svaigus glabāja ledus pagrabos un kūpināja, veda laivās pāri upei uz Daugavmalas tirgu. Lielākās briesmas saliniekiem bija pavasara ledus iešana Daugavā, kad sablīvētie ledus kalni un tiem sekojošie plūdi aizrāva uz jūru dažu labu māju ar visiem kāpostu dārziem.

Ilustratīvais materiāls

Par teritorijas attīstības 18.-19. gs. ziņas rodamas galvenokārt vēsturiskajās kartēs un plānos. Skat. šīs Kultūrvēsturiskās izpētes un novērtējuma 1.pielikumā "VĒSTURISKĀS KARTES UN PLĀNI" 2. karti - 1798.gada kartes fragmentu; 3.karti - Rīgas 1803. gada plāns; 4.karti - Rīga un pierīga, 1752.-1835.gada atlantā; 6.karti - 1885.gada pilsētas plāns; 7.karti - 1899. gada Rīgas plāns; 8.karti - 1903. gada Rīgas plāns.

3.3. Teritorijas izmantošana un attīstība 20.-21.gadsimtā

Ziņas rakstītos avotos

20. gs. 20. un 30. gados Ķīpsala raksturota kā pamesta un nekopta vieta pašā Rīgas centra pievārtē, daļēji klāta ar privātu apbūvi un noliktavām, taču lielākā platība bija neizmantoti smilšu klajumi. Līdz Ķīpsalas ielas pārbūvei, 20. gs. 70. tajos gados, Balasta dambis bija galvenā Ķīpsalas satiksmes iela, pa kuru gāja arī Ķīpsalas autobusu līnijas maršruts.

Ķīpsalas apbūves izvietojums un izmantošana 20.gs. 40.tajos gados labi raksturo un attēlo Armijas ģenerālštāba 1947.gada topogrāfiskās kartes fragments (skat. šīs Kultūrvēsturiskās izpētes un novērtējuma 1.pielikumā "VĒSTURISKĀS KARTES UN PLĀNI" 17.karti). Tā laika dzīvojamā apbūve vēlprojām bija izvietota gar salas austrumu malu, pie Balasta dambja, bet Lokālpārplānojuma teritorijā bijušas tikai dažas ēkas, apmēram tag. RTU teritorijas vidusdaļā. Salas dienvidu daļā, t.sk. Lokālpārplānojuma teritorijas dienvidu daļā bijušas izvietotas barakas.

Agrākajos plānos, kurus izstrādāja arhitekta A. Lamzes vadītā pilsētas plānotāju komanda, tika paredzēta Ķīpsalā valdības un sabiedrisko ēku būvniecība, iecerot salas savienošanai ar Rīgas centru celt tiltu. Tā kā plāns netika īstenots, Ķīpsalas attīstība līdz pat 20. gs. 60. gadiem palika iekonservēta, līdz padomju varas gados tiks izstrādāts Ķīpsalas detālpārplānojums, paredzot piecstāvu tipveida ēku būvniecību, taču šis projekts tika noraidīts.

20. gs. 70. gados tika nolemts Ķīpsalā būvēt Rīgas Politehniskā institūta (turpmāk tekstā – RPI), šodien – RTU studentu pilsētiņu (arhitekti D. Danneberga, K. Alksnis, Z. Lazdiņš u.c.). Ja 1970. gadu attīstības plāni būtu īstenoties, Ķīpsala būtu kļuvusi par monolītu studentu pilsētiņu, taču ierobežoto materiālo iespēju dēļ mācību korpusi un dienesta viesnīcas aizņem tikai agrāk neapdzīvoto salas daļu.

RPI attīstība Ķīpsalā tika uzsākta 1964. gadā, kad projektēšanas

institūtā „Pilsētprojekts” tika izstrādāts pirmais projekta uzdevums Ķīpsalas mācību kompleksa celtniecībai. Īsi pēc tam, 1965. gadā, tika uzsākta tagadējās Elektronikas un telekomunikāciju fakultātes celtniecība Ķīpsalā, Āzenes ielā 12, kas ekspluatācijā nodota 1968. gadā. 1975. gadā tiek nodota

2. attēls. Skats uz Ķīpsalu no Vecrīgas – plānotā perspektīva 1960. gadā

Avots: dizains.rtu.lv/FilesPub/TTDIvesture.pdf

ekspluatācijā ēka Āzenes ielā 18 (tagadējā Arhitektūras fakultātes ēka Ķīpsalas ielā 6). 1978. gadā tiek nodota ekspluatācijā ēka Āzenes ielā 14 (tagadējā ēka Paula Valdena ielā 3/7).

Sākotnēji tika paredzēts, ka RPI studentu pilsētiņa aizņems visu salas platību, taču resursu trūkumu dēļ, mācību korpusi un dienesta viesnīcas aizņēma tikai iepriekš neapdzīvoto salas daļu. RPI mācību ēku komplekss projektā tika sadalīts 3 grupās: mācību un laboratorijas korpusi, administratīvi saimnieciskā daļa (risinot kā „paklāja” kompleksu) un kopmītņu korpusi, kuri savukārt sadalījās divās grupās: dienvidu daļā (9-12 stāvus augstas ēkas pie Āzenes ielas) un ziemeļrietumu daļā (4-5 stāvus augstas kopmītņu ēkas mācībbspēkiem un aspirantiem). Mācību un sporta kompleksu un sporta laukumu bija paredzēts izvietot salas ziemeļu daļā pie Zundas kanāla.

3., 4. attēls. Ķīpsalas studentu pilsētiņas skice, 1960.gads un makets. Avots: dizains.rtu.lv/FilesPub/TTDIvesture.pdf

1979. gadā Ķīpsalā sāka būvēt peldbaseinu, kas tika pabeigts tikai 1989. gadā. Būtiska sabiedriskā celtnē ir 1997. gadā atvērtais Starptautiskais izstāžu centrs “Ķīpsala”. Līdz ar RPI mācību korpusu būvniecību Ķīpsala sāka attīstīties kā sabiedriskais un darījumu centrs.

5. attēls. RPI ēku apbūve Ķīpsalā, 20. gs. 70.-80. gadi. Avots: www.rtu.lv/lv/universitate/kipsalas-studentu-pilsetina/rtu-vestures-mantojums-kipsala

Nepietiekamā finansējuma dēļ celtniecības darbi ritēji ļoti lēnām. 1988. gadā “Pilsētprojekts” ar arhitektu Gunāru Melbergu izstrādāja turpmāko Ķīpsalas attīstības projektu – paredzot dienvidu daļā uzcelt mācību korpusu ar administratīvi sabiedrisko centru un daudzstāvu kopmītņiem. Ziemeļu daļā paredzēja izveidot RPI sporta zonu un izvietot mazstāvu kopmītnes, tās saistot ar vēsturisko apbūvi. Arī Balasta dambī bija saglabājama un vēsturiska apbūve. Ķīpsalas ziemeļu daļā bija paredzēta vieta arī Jūras pasažieru stacijai un jahtklubam. Valstī notiekošās pārmaiņas visu izjauca.

Ķīpsalai kopumā vai pa daļām ir tikuši izstrādi vairāki teritorijas plānošanas projekti, pamatojoties uz kuriem salā ir izvietots universitātes ēku komplekss, Preses nams un Vanšu tilts, kas 20.gs. otrajā pusē radikāli izmainīja Ķīpsalas apbūves struktūru un vēsturiskās apbūves koncepciju, vizuāli un funkcionāli nodalot salas dienvidu un dienvidrietumu daļas no pārējās Ķīpsalas teritorijas.

Ilustratīvais materiāls - skat. šīs Kultūrvēsturiskās izpētes un novērtējuma 1.pielikumu " VĒSTURISKĀS KARTES UN PLĀNI" 9. – 18.karte.

3.4. Vēsturiskās ūdensteces un dambji

Zunda kanāls (Mazā Daugava)

Zunda grāvis (Zundas kanāls jeb Zunds) ir Daugavas atteka, kas Ķīpsalu atdala no sauszemes. Vēsturiskajās kartēs, līdz apm. 20. gadsimta sākumam, tā nosaukums bija "Mazā Daugava". Ūdeņu teritorija laika gaitā ir mainījusies, galvenokārt savienojot atsevišķas mazākas salas ar Ķīpsalu, šodienas salas dienvidu daļā.

Vēsturiski Mazā Daugava (Zunda kanāls) bija praktiska strūgu pietātnes vieta, pateicoties aizvējam un upes rītmajam plūdumam. Liela daļa Rīgā iebraukušo strūgu tika izjaukta un lietotas kā celtniecības materiāls, līdz ar to "Ķīpsalā vēl joprojām atrodas vismaz trīs no strūgu plankām celtas saimniecības ēkas" (P. Blūms "Rīgas priekšpilsētu attīstība" un "Koka Rīga". 2001. gads. 36. lpp.).

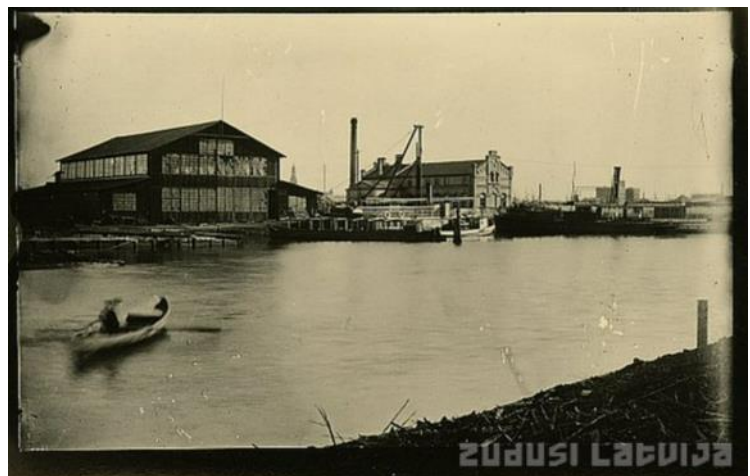
Zunda kanāls būtiski savu novieojumu attiecībā pret 19.gadsimta beigām nav mainījis, bet laika gaitā ir aizbērtas vairākas attekas un līči, kā arī iztaisnotas kanāla krastmalas, tās mākslīgi izbūvējot (skat. 7.attēlu). Tas attiecas gan uz Zunda kanāla krastmalu Lokālpilnvarojuma teritorijā, gan tā pretējā krastmalā, kur ir izbūvēta Nameja krastmala.

Dambji

17.gadsimtā dambjus uzbūvēja ostas rajonā. Tas notika ar Katrīnas II vēli. Viņa 1764.gadā apmeklēja Rīgu – imperatore, būdama vāciete pēc izcelsmes, tā arī ne reizi neizceļoja uz ārzemēm, taču daudz braukāja pa guberņām Krievijas iekšienē, un Rīgā pabija pat divreiz. Otrā apmeklējuma laikā valdniece uzdeva artilērijas kapteinim fon Veismanam izveidot Daugavas gultnes regulēšanas plānu. Tas bija nepieciešams ne tikai, lai pasargātu iedzīvotājus no plūdiem, bet arī, lai nodrošinātu normālu kuģošanu Daugavā: plūdu laikā gultnē vienmēr veidojās smilšu sanesumi. Plāns paredzēja dambju celtniecību, sākot no tagadējā Ķengaraga līdz pat upes grīvai. Taču Veismana iecere neīstenojās – pirmie stiprie pali nopostīja nostiprinājumus.

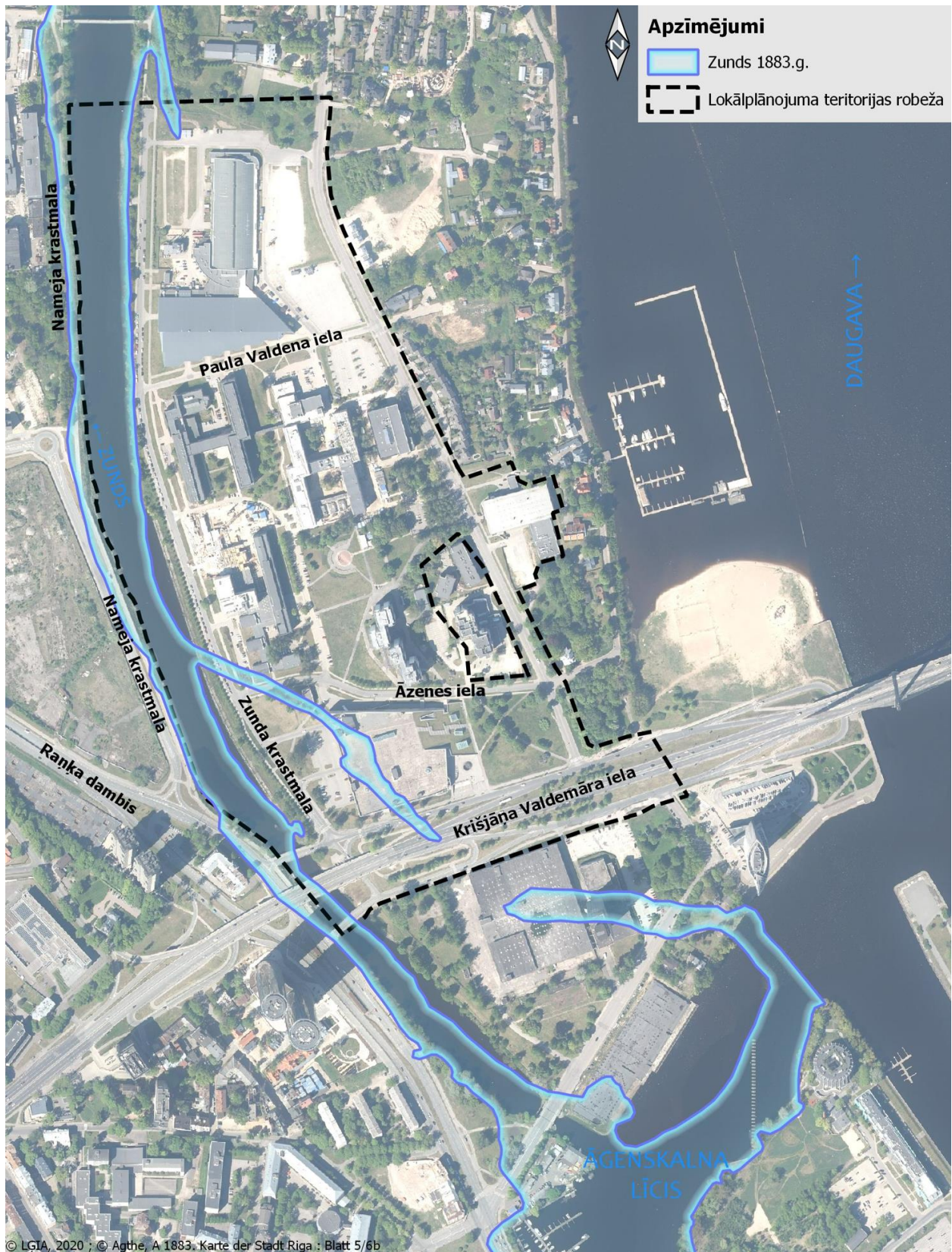
Balasta dambis, saukts arī par Ķīpsalas un Poteraga dambi, celts 1764.-1784. gadam pēc G.E.Veismana projekta. 1775. gadā dambis savienoja Lielo Klīversalu (toreizējo Žagarsalu) ar Mazo Klīversalu, lai pasargātu no plūdu postījumiem Mazajā Klīversalā izvietotos kaņepāju spīķerus. 1786., 1807. un 1814. gada palos dambi pie ieejas tagadējā Āgenskalna līcī nopostīja, izveidojot Pārrāvumu (tā sauca gan pārtraukumu dambī, gan tagadējo Āgenskalna līci. Balasta dambis atjaunots 1869.-1870. gadā, taču vairs neatjaunojot sākotnējo savienojumu ar Lielo Klīversalu. Lielākā daļa Rīgas dambju jau sen pārtapuši parastās ielās. Vēsturisko funkciju apliecina vien vārds „dambis”.

Zunda krastā, gruntsgabālā ar agrāko adresi Āzenes iela 10, kopš 19., 20. gadsimtu mijas darbojās A. Augsburga (sākotnēji firmas "Augsburg & Sperling") kuģu būvētava, kurā būvēja un remontēja A. Augsburga firmas tvaikonīšus, kas uzturēja satiksmi pa Daugavu. 30. gadu beigās tur darbojās Valsts kuģu pārvaldes darbnīca.

6.attēls. Zunda krastmala ar fabriku un kuģu būvētavu (1911)

Ilustratīvais materiāls - skat. arī šīs Kultūrvēsturiskās izpētes un novērtējuma 1.pielikumu "VĒSTURISKĀS KARTES UN PLĀNI".

7.attēls. Zunda kanāla, kā vēsturiskās ūdenstece krasta līnijas izmaiņas. (shēma sagatavota izmantojot 1883.gada kartogrāfiskos materiālus, tos savietojot ar mūsdienu situāciju, SIA METRUM 2022)

3.5. Ielu tīkla attīstība un gruntsgabalu parcelācija

Pēc pieejamajiem vēsturiskajiem aprakstiem un šajā izpētē analizētā kartogrāfiskā materiāla Balasta dambi var uzskatīt par senāko ielu izpētes teritorijā. (skat. šīs Kultūrvēsturiskās izpētes un novērtējuma 1.pielikumu "VĒSTURISKĀS KARTES UN PLĀNI"). Pats dambis tika izbūvēts 18.gadsimta otrajā pusē, un līdz ar to var uzskatīt, ka arī dambi drīzumā sāka izmantot kā ceļu.

Par 19. gadsimtā ierīkotajām ielām var spriest galvenokārt no 1883., 1885.gada un 1899. gada kartēm (skat. 1.pielikuma kartes 5. – 7.) – Balasta dambis, Oglu iela, Enkuru iela un Kaiju iela, kas atrodas ārpus Lokālpārplānojuma teritorijas, kur šajā laika posmā vēl neviena iela nebija izveidota.

Ielu tīkla attīstība (esoša un plānota) 20. gadsimta sākumā attēlota 1908., 1910., 1916., 1918., 1929., 1935., 1936., 1941. un 1947. gada kartēs (skat. 1.pielikuma kartes 9.- 17.) 1910. gada kartē (Nr.9) šķiet ka ir attēlots tolaik plānots ielu tīkls Lokālpārplānojuma teritorijā, jo jau 1916. gada kartē (Nr.10) un 1918. gada (Nr.12) Lokālpārplānojuma teritorijā attēlota tikai Ķīpsalas iela, Kaiju iela, Āzenes iela un iela gar Zunda kanālu (plānota), kā arī izveidots atsevišķs apbūvējams gruntsgabals pie Zunda kanāla (attēlota apbūve jau 1885.gada kartē) ar šķērsielu, apmēram šodienas tirdzniecības centra "Olimpia" stāvlaukuma vietā.

Gruntsgabalu sadalījums, kas attēlots 1883.gada kartē uzskatāmi attēlo salīdzinoši blīvo dzīvojamās apbūves gruntsgabalu izvietojumu gar Balasta dambi 19.gadsimta beigās, bet lokālpārplānojuma teritorijā izveidoti divi lielāki un divi mazāki zemes gabali, kas acīmredzot tolaik izmantoti saimnieciskām vajadzībām, nevis dzīvošanai, bet pārējā teritorija nav sadalīta, jo acīmredzot tolaik tā nebija piemērota apbūvei. 1908. gada plānā attēlots gruntsgabalu sadalījums Ķīpsalā 20. gadsimta sākumā, un tas būtiski nemainījās arī līdz pat Otrajam pasaules karam (skat. 1935. gada karti). Salīdzinot 1883. gada un 1935. gada gruntsgabalu parcelāciju ar mūsdienu situāciju var secināt, ka Lokālpārplānojuma teritorijā nav saglabājušies gruntsgabali to vēsturiskajās robežās, un arī izpētes teritorijā to ir salīdzinoši maz (skat. 8. un 9.attēlu).

Kartes uzskatāmi parāda, ka aktīva darbība un dzīvojamā apbūve 19. un 20. gadsimta sākumā bija izvietota tikai salas austrumu daļā, pie Balasta dambja, no kura bija izveidojušās dažas mazākas šķērsielas. Ķīpsalas iela izveidota tikai nelielā posmā pie Āzenes ielas, bet šī Lokālpārplānojuma teritorijas lielākajā daļā bija izveidoti tikai dažādi apbūvei paredzēti gruntsgabali.

Precīzāku informāciju par Ķīpsalas apbūvi 20. gadsimta 40tajos gados var iegūt no Armijas ģenerālštāba 1947. gada topogrāfiskās kartes fragmenta (Nr.17), savietots ar šodienas situāciju (Open street map). Šajā kartē uzskatāmi var redzēt, ka Āzenes ielas trase ir būtiski mainīta 20. gadsimta otrajā pusē, bet no 20. gadsimta pirmās puses Lokālpārplānojuma teritorijā ir saglabājusies tikai Ķīpsalas ielas daļa posmā no krustojuma ar Āzenes ielu līdz peldbaseina ēkai, kur vēsturiski bijis diagonāls Ķīpsalas ielas savienojums Mazo Balasta dambi. Ne Kaiju iela, ne arī Mazā Kaiju iela Lokālpārplānojuma teritorijā nekad nav bijušas izbūvētas kā ielas, un vēsturiska dzīvojamā apbūve šajā salas daļā ir bijusi tikai iepretim Ķīpsalas peldbaseinam un Mazās Kaiju ielas galā (nojaukta, ārpus Lokālpārplānojuma teritorijas).

1956.-1992. gada kartēs (Nr. 18 un 19) attēlots interesants periods salas apbūvē, jo vienlaicīgi pār Daugavu ir divi blakus esoši tilti – Vanšu tilts un Pontonu tilts, un attiecīgi arī divas maģistrālās ielas, kas šķērso salas dienvidu daļu, kā arī gājēju tilts pār Zunda kanālu Ūdens ielas galā (ārpus Lokālpārplānojuma teritorijas). Lokālpārplānojuma teritorijā ir attēlota realizētā RTU kompleksa daļa – mācību korpusi. Šodienas tirdzniecības centra "Olimpia" teritorija ir apbūvēta ar dažādām noliktavu un ražošanas ēkām, un 1983.gada kartē (Nr.19.) vēl ir redzamas divas Āzenes ielas (vecā un jaunā), bet savukārt Ķīpsalas iela vēl nav savienota ar Krišjāņa Valdemāra ielu un arī Islandes skvēra vēl nav - tolaik tā ir noliktavu apbūves teritorija.

1923. gadā Āzenes ielas nosaukumu piešķīra agrākajai Dagdenes ielai (*Dagdener Strasse*; 20. gadu sākumā minēta arī kā *Dagdas iela*), vācu okupācijas laikā nosaukums bija *Dagdener Strasse*. Iela likvidēta 1960.—1970. gadu mijā, izbūvējot jauno satiksmes maģistrāli — Krišjāņa Valdemāra ielas turpinājumu aiz Vanšu tilta. Āzenes ielas nosaukumu saglabāja 70. gados ierīkotajai ielai gar Rīgas Politehniskā institūta (tagad RTU) jaunceltajiem mācību un kopmītņu korpusiem.

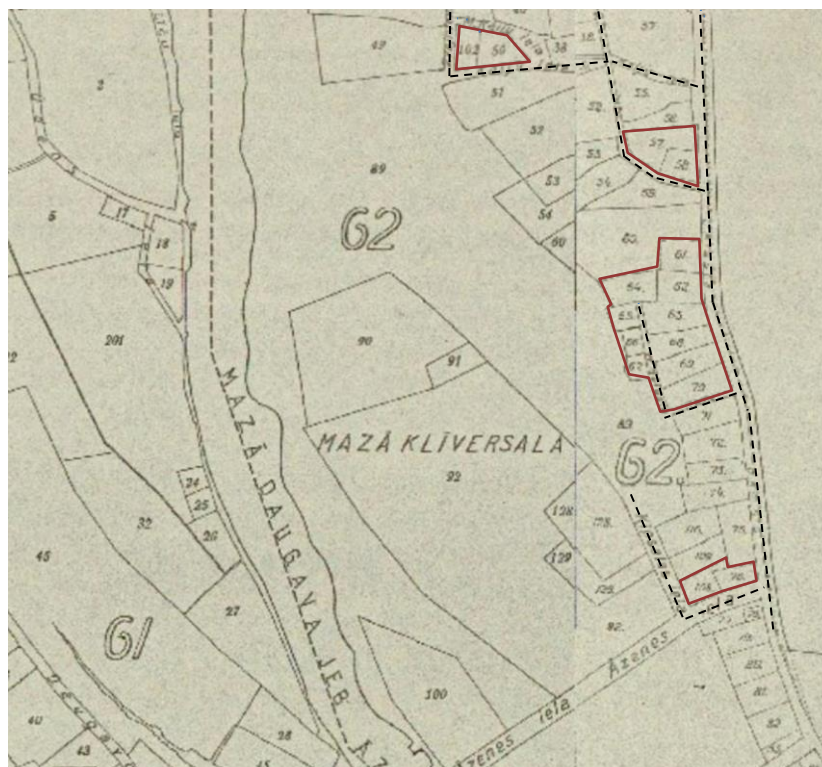
Paula Valdēna iela ir pati jaunākā iela Lokālpārplānojuma teritorijā un tā ir izveidota tikai līdz ar RTU Sporta un izstāžu kompleksa izbūvi. Iela nosaukta Paula Valdēna — pasaulslavena ķīmiķa un bijušā Rīgas

Tehniskās universitātes rektora Paula Valdena — vārdā. Svinīgā ielas atklāšana notika 2013. gada 26. jūlijā, atzīmējot Paula Valdena 150. jubileju.

Ilustratīvais materiāls - skat. šīs Kultūrvēsturiskās izpētes un novērtējuma 1.pielikumu " VĒSTURISKĀS KARTES UN PLĀNI" 5. – 19.karte.

8.attēls. Gruntsgabalu parcelācija 1883. gadā un 2022. gadā. (shēma sagatavota izmantojot 1883.gada kartogrāfiskos materiālus, tos savietojot ar aktuālo kadastra situāciju, SIA METRUM 2022)

9.attēls. Gruntsgabali un ielas, kuru robežas nav būtiski mainījušās laika periodā no 1935. gada līdz 2022. gadam. (shēma sagatavota izmantojot 1935.gada kartogrāfisko materiālu, to daļēji savietojot ar aktuālo kadastra situāciju, SIA METRUM 2022)

3.6. Vēsturiskā apbūve un tās attīstība

Ņemot vērā teritorijas attīstības vēsturi un ēku celtniecības laiku, šobrīd izpētes teritorijā esošā apbūve ir iedalīta sekojošos statistiskos būvperiodos:

- 1870.gads – 1940.gads (pirmskara laika būvperiods);
- 1945.gads – 1965.gads (pēckara laika būvperiods);
- 1966.gads – 1992.gads (Padomju Latvijas laika būvperiods);
- no 1993.gada (Neatkarīgās Latvijas laika būvperiods).

■ Pirmskara laika būvperiods - līdz 1940.gadam

Šajā būvperiodā, kas aptver laiku no aptuveni 1870. gada līdz Otrā pasaules kara sākumam (1940.gadam), ietverts salīdzinoši ilgs laika periods, uz kuru ir attiecināma tikai izpētes teritorijā esošās apbūve, kas atrodas Ķīpsalas austrumu daļā. Apbūve, kas ir saglabājusies no šī – pirmskara laika perioda, galvenokārt ir koncentrēta teritorijā pie Balasta dambja, Mazā Balasta dambja, Ogļu ielas un Kaiju ielas, kas ir arī senākās šīs izpētes teritorijas ielas. Lokālpilnvarojuma teritorijā nav ēku, kas būtu attiecināmas uz šo būvperiodu.

10., 11.attēls. Vēsturiskā apbūve Āzenes ielā 2 un Balasta dambī 38

12., 13.attēls. Vēsturiskā apbūve Kaiju ielā 2 un Balasta dambī 52

■ Pēckara laika būvperiods - no 1945. līdz 1965.gadam

Šajā būvperiodā, kas aptver laiku no 1945.gada (no Otrā pasaules kara beigām) līdz 1965.gadam, ietverts salīdzinoši īss laika periods, un šajā periodā Ķīpsalā jauna dzīvojamā apbūve netika realizēta, bet Lokālpilnvarojuma teritorijā bijusi noliktavu apbūve (daļēji būvēta arī šajā periodā) ir nojaukta.

■ **Padomju Latvijas laika būvperiods - no 1965. līdz 1992.gadam**

Šajā būvperiodā ir tika uzbūvēta lielākā daļa no Lokālpilnoījuma teritorijā esošās apbūves. 1965. gadā, tika uzsākta pirmās RPI kompleksa ēkas - tagadējās Elektronikas un telekomunikāciju fakultātes celtniecība Ķīpsalā, Āzenes ielā 12 (tag. Paula valdena ielā 3), bet tikai 1989. gadā tika pabeigta "Ķīpsalas" peldbaseina būvniecība Ķīpsalas ielā 5. No peldbaseina uz Daugavas pusi Balasta dambī 34 tika uzbūvēta bijusī Mākslas fonda eksperimentālā darbnīca/"Ķīpsalas keramika", Darbnīca-izstāžu zāle

14.attēls. Padomju laika būvperioda apbūve – RPI kompleksa ēkas

15.attēls. Padomju laika būvperioda apbūve – Ķīpsalas peldbaseins

16., 17.attēls. Padomju laika būvperioda apbūve Balasta dambī 34

■ **Neatkarīgās Latvijas laika būvperiods - no 1993.gada**

Šajā būvperiodā Lokālpārplānojuma teritorijā tika uzbūvēts tirdzniecības centrs "Olimpia", kā arī tiek turpināta RTU kompleksa ēku pārbūve un jaunu ēku būvniecība. Arī ārpus lokālpārplānojuma teritorijas, Ķīpsalas ielā pēdējās desmitgadēs notiek aktīva ēku būvniecība, kas aizsākās ar 20. gadsimta 90.tajos gados būvētajām Ķīpsalas rindu mājām blakus "Ķīpsalas" peldbaseinam, uzbūvēta daudzdzīvokļu dzīvojamā ēka Ķīpsalas ielā 4 un pārbūvēta (pabeigta) kopmītņu ēka Ķīpsalas ielā 2 par viesnīcu.

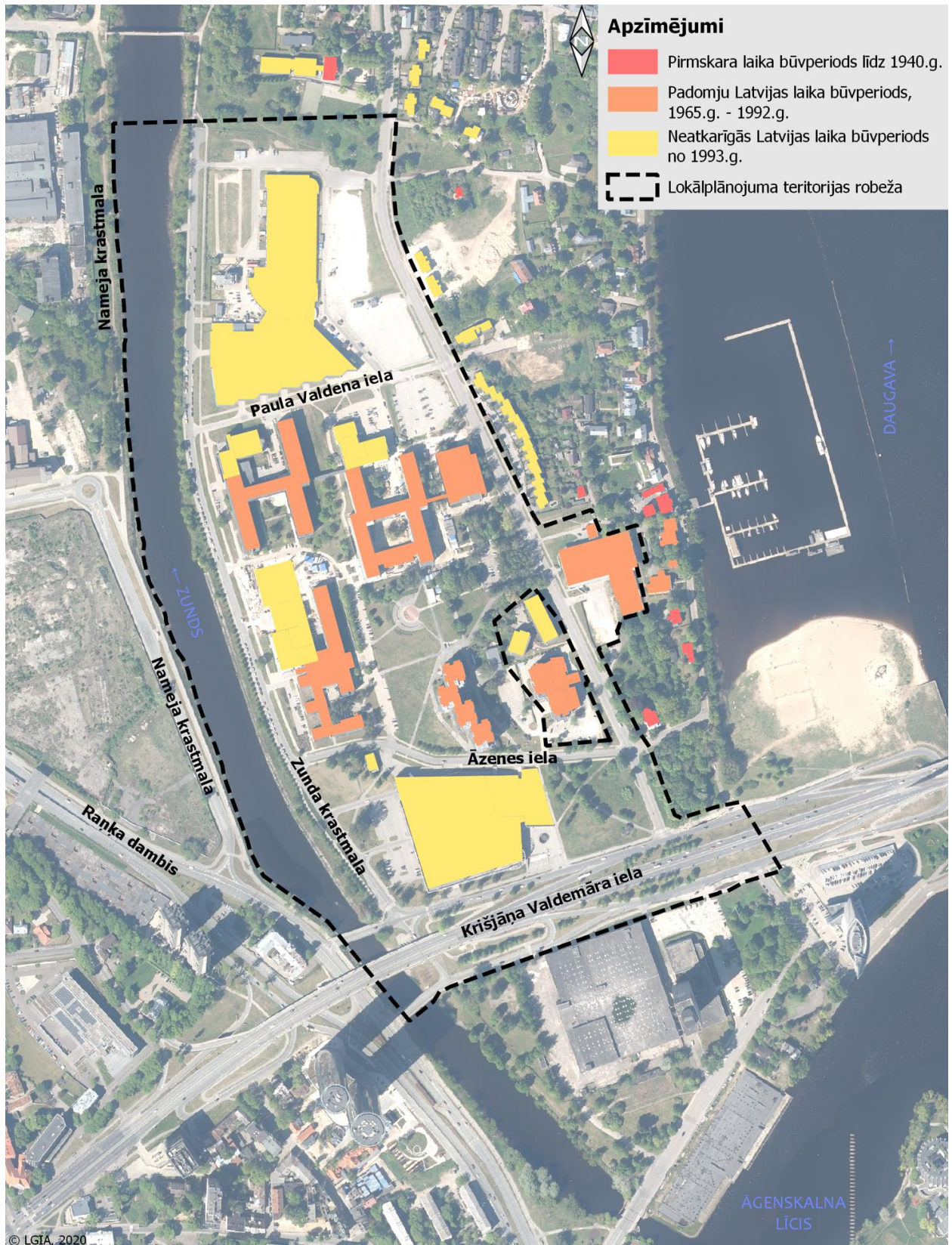
17.attēls. Neatkarīgās Latvijas laika būvperioda apbūve – rindu mājas Ķīpsalas ielā

18., 19.attēls. Neatkarīgās Latvijas laika būvperioda apbūve – jaunā apbūve Ķīpsalas ielā 4, un 49.

20., 21.attēls. Neatkarīgās Latvijas laika būvperiods – RTU kompleksa ēku jaunbūves

22.attēls. Esošās apbūves periodizācija Lokālplānojuma teritorijā un ar to vizuāli saistītajā teritorijā

■ **Apbūves mērogs un raksturs**

Lokālpilnvarojuma teritorijas lielāko daļu aizņem RTU kompleksa ēkas, ko veido gan mācību korpusi (vidēji 5-6 stāvu augstumā), studentu kopmītnes (11 stāvu augstumā) kā arī trīs lielmēroga būvju kompleksi – peldbaseins, tirdzniecības centrs un sporta un izstāžu komplekss, kas pēc būtības atšķiras no izpētes teritorijas apbūves gan mēroga, gan funkciju ziņā.

Kopumā izpētes teritorijā dominē mazstāvu dzīvojamā apbūve, vidēji 2-3 stāvu augstumā. Senāko ēku būvapjomi ir salīdzinoši mazāki ar zemāku stāvu skaitu (1-2), bet realizētā daudzdzīvokļu apbūve ir veidota ar lielākiem būvapjomiem, pamazām palielinot gan būvapjomu, gan arī stāvu skaitu līdz maksimāli atļautajiem 3 stāviem. Viesnīcas “Islande” ēka atšķiras no vēsturiskās Ķīpsalas apbūves, bet iekļaujas kopējā akcenta ēku grupā, ko veido esošās studentu kopmītnes, ņemot vērā, ka arī šī ēka sākotnēji tika būvēta kā kopmītne. Izpētes teritorijā atšķirīgi būvapjomi ir arī daudzdzīvokļu ēkām Ķīpsalas ielā 4 un Ķīpsalas ielā 49, kā arī izglītības iestādei Zvejnieku ielā 12, kas robežojas ar Lokālpilnvarojuma teritorijas ziemeļu daļu.

23.attēls. Izglītības iestāde Zvejnieku ielā 12

24.attēls. Skats no viesnīcas “Islande” jumta uz daudzdzīvokļu ēkas jumtu un peldbaseinu Ķīpsalas ielā

3.7. Publiskā ārtelpa

3.7.1. Publiskās ārtelpas vēsturiskā attīstība un saglabātās vērtības

Visa Lokālpārplānojuma teritorija šobrīd ir publiski pieejama, bet tā kā tā ir veidota tikai sākot ar 20. gadsimta 70tajiem gadiem, tad tajā nav saglabājušās vēsturiski labiekārtojuma elementi vai citas vērtības.

Islandes skvērs ir izveidots tikai pēc Vanšu tilta un Krišjāņa Valdemāra ielas izbūves 20. gadsimta 80tajos gados, kā neapbūvēta un laika gaitā apzaļumota teritorija, kuru šķērso vēsturiski izveidojies diagonāls gājēju ceļš no sabiedriskā transporta pieturvietas uz RTU kompleksa ēkām. Skvērā atrodas 2004. gadā triju Baltijas valstu premjeru iestādītas liepas. Iemūžinot Islandes lēmumu 1991. gadā kā pirmajai pasaulē atzīt Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanu, skvēram Rīgā dots Islandes nosaukums. Oficiāli Islandes skvērs tika izveidots tikai 2011. gada 22. augustā, kad to atklāja Latvijas un Islandes ārlietu ministri. Islandes skvērā novietota piemiņas zīme ar tekstu "*Pateicība Islandei kā pirmajai valstij, kas 1991.gada 22.augustā atzina Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu*". Islandes skvēra piemiņas zīmes autors ir mākslinieks un akmeņkalis Guntis Pandars (skat. 25. attēlu).

25., 26.attēls. Skats no viesnīcas "Islande" jumta uz esošo centrālā laukuma labiekārtojumu RTU kompleksa centrā un piemiņas akmens Islandes skvērā

Izpētes teritorijā publisko ārtelpu galvenokārt veido ielas un Daugavas krastmala. Tieši vēsturisko ielu telpas kopā ar vēsturisko apbūvi ir uzskatāmas par galveno saglabāto vērtību Ķīpsalā.

3.7.2. Vēsturiskie labiekārtojuma elementi un zemes virsmas iesegumi

Viens no raksturīgākajiem zemes virsmas iesegumiem Rīgas vēsturiskajā centrā – kaltais un/vai apaļais akmens bruģis ir saglabājies Balasta dambī, kas kopā ar Daugavas ar akmeņiem stiprināto krastmalu un akmens ceļa stabiem, veido Balasta dambja raksturīgo ainavu. Daļēji vēsturiskais bruģis ir arī Ogļu ielā, un Mazā Balasta ielā, bet Kaiju ielā ir asfalta segums.

27., 28.attēls. Skats uz Balasta dambi un Daugavas krastmalu, un Ogļu ielu.

4. IEROSINĀTĀS IZMAIŅAS – LOKĀLPĀRPLĀNOJUMA RISINĀJUMI

Konteksts

Apbūves teritoriālo kontekstu nosaka Lokālpārplānojuma teritorijas un RTU kompleksa izvietojums Rīgas centra tuvumā, Rīgas vēsturiskā centra aizsardzības zonā - Ķīpsalā, pašreizējās saites ar pilsētu. Vēsturisko kontekstu veido šīs vietas savrupā attīstības gaita un tās materiālās liecības, kas pēc būtības sadala Ķīpsalas vēsturisko attīstību gan laikā, gan telpā. Nākamais attīstības solis ir Ķīpsalas apbūves attīstība un vienlaikus integrācija gan Ķīpsalā, gan pilsētas centra telpā un norisēs, sasaistes veidošana ar ūdens akvatoriju un aktivitātēm tajā.

Lokālpārplānojuma risinājumi

Lokālpārplānojuma projekta risinājumi paredz iespēju turpināt primāri RTU kompleksa attīstību, Ķīpsalu veidojot kā RTU vienotu kompleksu un studentu pilsētīņu, vienlaikus to pilntiesīgi izmantot arī kā Rīgas pilsētas centra apbūves teritorijas daļu, kontekstā ar Ķīpsalas dienvidu daļas un Pārdaugavas esošo un plānoto attīstību.

Lokālpārplānojuma teritoriju tiek plānots attīstīt pamatā kā "Jaukta centra apbūves" izmantošanas teritoriju, kurā būs iespēja attīstīt gan ar RTU mācību nodrošinājumu saistītas ēkas un RTU administratīvās ēkas, gan studentu kopmītnes un dienesta viesnīcas, gan papildus komercdarbībai, pakalpojumiem un dzīvošanai paredzētas ēkas.

Īpaša uzmanība Lokālpārplānojuma risinājumos ir pievērsta Publiskās ārtelpas attīstībai – ielām un laukumiem, publiskiem skvēriem un RTU teritorijas labiekārtojumam, Zunda kanāla ūdensmalas un ūdens telpas publiskai izmantošanai.

5. IETEKMES NOVĒRTĒJUMS

5.1. Novērtējuma pamatojums

Lokālpārplānojums ir ilgtermiņa teritorijas plānošanas dokuments, kurā tiek noteiktas prasības un nosacījumi konkrētas teritorijas turpmākajai attīstībai. Konkrētais lokālpārplānojums – Rīgas tehniskās universitātes kompleksam Ķīpsalā, tiek izstrādāts ar mērķi Lokālpārplānojuma teritorijā izvērtēt esošās apbūves pārbūves un jaunas apbūves izvietojuma iespējas, detalizējot un pārskatot atļautos apbūves parametrus, neparedzot būtiskas funkcionālās izmantošanas izmaiņas (detalizētāk aprakstīts 4.nodaļā un Lokālpārplānojuma Paskaidrojuma rakstā).

Šis novērtējums tiek izstrādāts ņemot vērā ar Rīgas domes 23.02.2022. lēmumu Nr. 1285 "Par grozījumiem Rīgas domes 19.06.2020. lēmumā Nr. 423 "Par Rīgas Tehniskās universitātes kompleksa Ķīpsalā lokālpārplānojuma kā Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas plānojuma grozījumu izstrādes uzsākšanu" apstiprināto darba uzdevumu lokālpārplānojuma izstrādei, kā arī izmantojot UNESCO Starptautiskās pieminekļu un ievērojamu vietu padomes (ICOMOS) „Vadlīnijas ietekmes uz mantojumu novērtēšanai Pasaules kultūras mantojuma vietās” un ievērojot Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un aizsardzības likumu.

5.2. Panorāma, siluets un skatu perspektīvas

Lokālpārplānojuma attīstības priekšlikumā ir analizēta gan pašreizējā pilsētbūvnieciskā situācija, gan paredzamās pārveides nākotnē. Atskaites punkts apbūves augstuma noteikšanai ir vizuāli telpiskās analīzes rezultāti un Lokālpārplānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi, kas nosaka maksimāli pieļaujamo apbūves augstumu. Priekšlikums veidots izvērtējot nozīmīgākos tuvos skatu punktus uz Lokālpārplānojuma teritoriju no tālajiem un tuvajiem skatu punktiem Rīgā (skat. 5.3. nodaļu). Patlaban Rīgas teritorijas plānojumā 2006.–2018.gadam dažādām pilsētas teritorijām ir noteikti atšķirīgi maksimālie apbūves augstumi. Šādu augstuma ierobežojumu galvenais mērķis ir UNESCO mantojuma statusā esošā pilsētas centra aizsardzība no augstceltnēm, kas izjauc vēsturisko siluetu, bet kā izņēmums ir RVC un AZ TP iekļautie apbūves parametri tieši Ķīpsalas dienvidu daļā, paredzot jaunas augstbūvju ēku grupas attīstības iespējas Daugavas kreisajā krastā, iepretim Vecrīgai.

Ministru kabineta 8.03.2004. noteikumu Nr.127 "Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un aizsardzības noteikumi" 3. punkta 3.1.4. apakšpunktā ir noteikti galvenie skatu punkti Rīgas vēsturiskajā centrā, no kuriem ir nepieciešams veikt plānoto izmaiņu izvērtējumu, ja tiek plānotas ēku apjoma izmaiņas un netipiski apbūves risinājumi tradicionālajā apbūves vidē, arī jumtu konfigurācijas izmaiņas, kas negatīvi var ietekmēt publisko ārtelpu un ir redzamas bez īpašām optiskām palīgierīcēm. No Noteikumos minētajiem skatu punktiem uz Lokālpārplānojuma teritoriju ir attiecināmi astoņi:

- Sv. Pētera baznīcas torņa skatu platformas;
- Doma baznīcas torņa zvana platformas;
- Republikas laukumā esošās augstceltnes augšējā stāva;
- Nacionālās bibliotēkas ēkas augšējā stāva;
- Vanšu tilta;
- Balasta dambja visā tā garumā;
- Daugavas leņķus Rīgas vēsturiskā centra;
- skatu punkti, kas vērsti uz ielu perspektīvu noslēgumiem.

Ja Ķīpsalas dienvidu daļas (otrpus Krišjāņa Valdemāra ielai) apbūves koncepcijā ir paredzēts Ķīpsalu akcentēt pilsētas telpā, veidojot izteiksmīgu silueta līniju, tad šī Lokālpārplānojuma risinājums neparedz Lokālpārplānojuma teritorijas apbūvi veidot kā pilsētbūvniecisku akcentu kopumā, bet izvērtēt plānotās apbūves ietekmi uz ainavu konkrētās teritorijas daļās, kur tā tiek plānota, ievērojot vēsturiski iedibināto, atļauto un blakus teritorijās plānoto apbūves augstumu. Tādējādi neradot būtiskas izmaiņas pilsētas kopējā siluetā un panorāmā, kā arī kopumā būtiski neietekmējot skatu perspektīvas no tālajiem skatu punktiem.

5.3. Ietekmju identifikācija

RVC nozīmīgākās saglabājamās kultūrvēsturiskās vērtības noteiktas pirmkārt Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un aizsardzības likuma (spēkā no 25.06.2003.) 5. panta otrajā daļā, un tās detalizētas Ministru kabineta 8.03.2004. noteikumos Nr.127 "Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un aizsardzības noteikumi", nosakot 8 vērtību grupas.

RVC esošās ĪNUV kopumā apskatītas šīs izpētes 2.3. un 2.4.nodaļās.

Attiecībā uz Lokālpilnvarojuma teritoriju identificējamās sekojošās vērtību grupas un objekti ĪNUV lokālpilnvarojuma teritorijā un tā tiešā tuvumā:

- 1) Rīgas vēsturiskā centra panorāma ar izteiksmīgu siluetu – iekļauts vērtējamo elementu sarakstā, bet tikai no tālajiem skatu punktiem;
- 2) pilsētaina - agrākie piepilsētas rajoni ar blīvi apbūvētām zonām, industriālo mantojumu un 18. un 19.gadsimta koka arhitektūru - iekļauts vērtējamo elementu sarakstā;
- 3) vēsturiskās ūdensteces un ūdenstilpes - iekļauts vērtējamo elementu sarakstā - vērtējama Zunda kanāla ainava un ūdensmalā;
- 4) autentiskas vēsturiskās apbūves teritorijas - iekļauts vērtējamo elementu sarakstā, kaut gan neatrodas Lokālpilnvarojuma teritorijā;
- 5) ielu un pagalmu apstādījumi saskaņā ar lokālpilnvarojumu - iekļauts vērtējamo elementu sarakstā, t.sk. vērtējami pieguļošo ielu apstādījumi.

Novērtējums tiek veikts, galvenokārt analizējot tikai plānotās darbības un objekta vizuālo ietekmi uz RVC un AZ, un to ĪNUV, vienlaicīgi vērtējot esošo kultūrvēsturiski nozīmīgo objektu un apkārtējās ainavas saites šodien un to iespējamās pozitīvās vai negatīvās izmaiņas nākotnē, ja tiek realizēti Lokālpilnvarojuma risinājumi.

Novērtējuma laikā tika izdarīti arī secinājumi par iespējamo ietekmi uz ĪNUV, salīdzinot Lokālpilnvarojuma teritorijas izmantošanu un tās esošo apbūvi ar plānoto izmantošanu un apbūvi.

Pamatojoties uz veikto novērtējumu, tika izstrādāti un iekļauti priekšlikumi papildus prasībām Lokālpilnvarojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu daļā.

5.4. Vizuālo ietekmju novērtējums

Lai novērtētu teritorijas funkcionālās izmantošanas izmaiņas un tajā plānotās apbūves vizuālo ietekmi uz RVC un AZ, un to ĪNUV, skatu punkti tika iedalīti divās kategorijās – tālie skatu punkti un tuvie skatu punkti.

Tālie skatu punkti tiek analizēti un noteikti saskaņā ar Ministru kabineta 8.03.2004. noteikumi Nr.127 "Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un aizsardzības noteikumi" 3. punkta 3.1.4. apakšpunktā noteiktajiem galvenajiem skatu punktiem RVC, no kuriem ir nepieciešams veikt plānoto izmaiņu izvērtējumu, ja tiek plānotas ēku apjoma izmaiņas un netipiski apbūves risinājumi tradicionālajā apbūves vidē, arī jumtu konfigurācijas izmaiņas, kas negatīvi var ietekmēt publisko ārtelpu un ir redzamas bez īpašām optiskām palīgierīcēm no minētajiem skatu punktiem. Lai analizētu tālos skatu punktus, pamatā ir izmantots SIA "METRUM" izstrādātais pilsētas daļas 3D modelis.

Tuvie skatu punkti tika noteikti, primāri analizējot Lokālpilnvarojuma teritorijai pieguļošajā un šajā novērtējumā izvēlētajā izpētes teritorijā esošo kultūrvēsturiski vērtīgo ēku un objektu un Lokālpilnvarojumā plānoto objektu nozīmīgākās vizuālās saiknes (skat. 33.attēlu). Ņemot vērā noteiktās nozīmīgās vizuālās saiknes tika izvēlēti 10 tuvie skatu punkti no/uz kuriem arī tika veikts plānotās apbūves vizuālās ietekmes novērtējums. Vizuālās ietekmes novērtējums ir veikts ņemot vērā arī iespējamo apbūvi Lokālpilnvarojumam pieguļošajās teritorijās, par pamatu izmantojot gan pasūtītāja sniegto informāciju un 3D modeli, gan pieejamo informāciju par plānoto izmantošanu blakus teritorijās, to savietojot ar SIA "METRUM" izstrādāto pilsētas daļas 3D modeli. Pilsētvides trīsdimensiju modelēšanas un analīzes metode, ir izmantota novērtējuma apakšnodaļas "5.5. Ietekmes izvērtējums" aprakstā papildus esošās situācijas

fotofiksācijai iekļaujot arī attēlus no izveidotā 3D pilsētas modeļa, no noteiktajiem skatu punktiem, un tos salīdzinot ar esošo situāciju.

Novērtējumā iekļautie tuvie skatu punkti:

1. Durbes ielas un Nameja krastmalas krustojums;
2. Daugavgrīvas ielas un Bezdelīgu ielas krustojums;
3. Raņķa dambja un Krišjāņa Valdemāra ielas krustojums;
4. Krišjāņa Valdemāra ielas un Ķīpsalas ielas krustojums;
5. Krišjāņa Valdemāra ielas nobrauktuve uz Ķīpsalu;
6. Āzenes ielas un Balasta dambja krustojums;
7. Mazā Balasta dambja un Balasta dambja krustojums;
8. Ogļu iela, netālu no Ogļu ielas un Balasta dambja krustojuma;
9. Kaiju ielas un Ogļu ielas krustojums;
10. Zvejnieku ielas un Mazās Kaiju ielas krustojums.

Novērtējumā iekļautie tālie skatu punkti:

11. Daugava lejpus Rīgas vēsturiskā centra (vienlaicīgi gan tuvais, gan tālais skatu punkts, bez konkrētas vietas piesaistes);
12. Sv. Pētera baznīcas torņa skatu platformas;
13. Doma baznīcas torņa zvana platformas;
14. Republikas laukumā esošās augstceltnes augšējā stāva;
15. Nacionālās bibliotēkas ēkas augšējā stāva;
16. Vanšu tilta.

Novērtējums tiek veikts ņemot vērā ICOMOS vadlīnijas. Lokālplānojuma teritorijā plānotās izmantošanas veida izmaiņas un plānotā apbūve tiek vērtēta skalā starp "neitrāla" (bez izmaiņām) un "ļoti liela" (ĪNUV zaudējums).

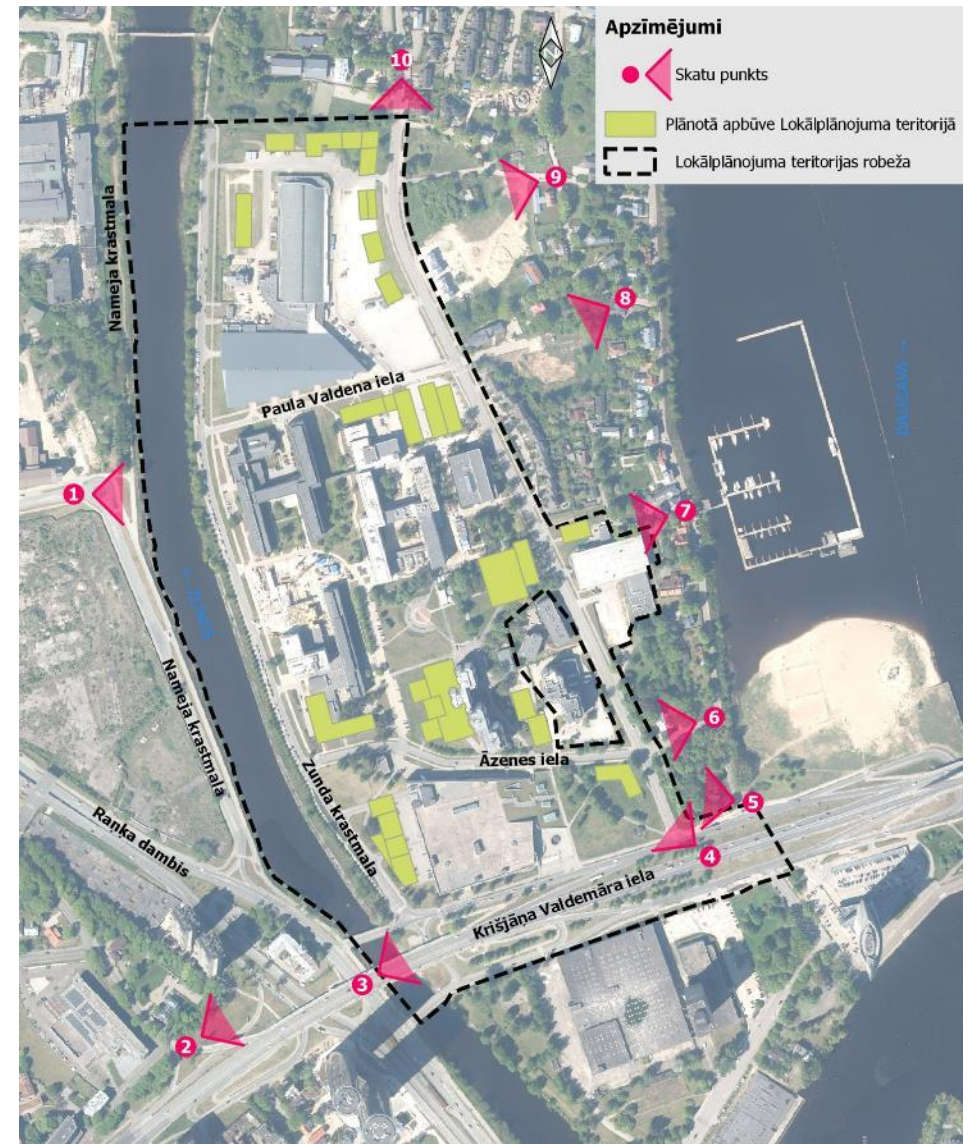
1.tabula. Ietekmes nozīmes lieluma noteikšanas tabula

OBJEKTA VĒRTĪBA	IETEKMES STIPRUMS (pārmaiņu mērogs, ietekme)					
	Pozitīvas izmaiņas	Bez izmaiņām	Niecīgas (nenozīmīgas) izmaiņas	Nelielas izmaiņas	Mērenas izmaiņas	Būtiskas (galvenās) izmaiņas
	IETEKMES NOZĪME (POZITĪVA VAI NEGATĪVA)					
	Labvēlīga	Nelabvēlīga				
Pasaules kultūras mantojumam – atribūti, kas sniedz ĪNUV	Pozitīva	Neitrāla	Neliela	Vidēja	Liela	Ļoti liela

Lokālplānojuma teritorijā plānotās izmantošanas veida izmaiņas un plānotā apbūves ietekme tiek vērtēta attiecībā pret ĪNUV, kas tika identificētas Rīgas vēsturiskajā centrā kopumā un izpētes teritorijā.

Vizuālās ietekmes novērtējumā tiek ņemti vērā arī sekojoši ĪNUV aspekti:

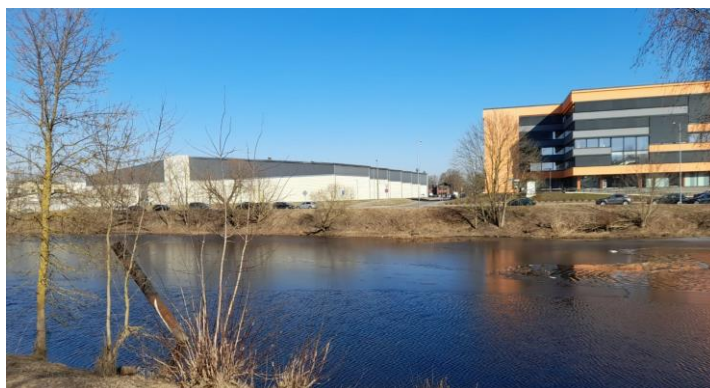
- Ietekme uz ainavu;
- Ietekme uz vēsturisko apbūvi;
- Ietekme uz ikdienas uztveri;
- Teritorijas funkcionālā izmantošana.

29. , 30.attēls. Tuvie skatu punkti un to izvietojums esošajā situācijā un kontekstā ar iespējamo / plānoto apbūves izvietojumu Lokālplānojuma teritorijā

5.5. Ietekmes izvērtējums

1. skatu punkts: Durbes ielas un Nameja krastmalas krustojums

31A., 31B.attēls. Skats no Durbes ielas un Nameja krastmalas krustojuma uz Lokālpilnvarojuma teritoriju.

Situācija: Durbes ielas un Nameja krastmalas ielas krustojumā paveras skats uz RTU kompleksa ēkām un iezīmējas Paula Valdena ielas perspektīva. Ainavā dominē RTU kompleksa mūsdienu arhitektūra 5-7 stāvu augstumā un Izstāžu kompleksa ēkas aizmugures fasāde. Vēsturiskā Ķīpsalas apbūve nav redzama, kā arī nav jūtama tās esamība un klātbūtne. Rīgas vēsturiskā centra panorāma nav redzama.

Pasaules kultūras mantojuma vērtība: Zema

Novērtējums: Esošā apbūve un Zunda kanāla ūdens daļa šobrīd nosaka esošās ainavas raksturu, kā arī teritorijas ikdienas uztveri šajā skatu punktā. Šajā teritorijā ir plānota jauna Zunda kanāla šķērsojuma izbūve, kas savienos Durbes ielu ar Paula Valdena ielu. Plānotās izmaiņas, realizējot Lokālpilnvarojuma teritorijā plānoto ēku ietekme vērtējamas kā neitrāla, jo tā neietekmē šo skatu punktu, bet jauna Zunda kanāla šķērsojuma izbūve būtiski ietekmēs šo skatu punktu. Pozitīvi šo skatu punktu var ietekmēt arī Zunda kanālmalu labiekārtojums un aktivitātes ūdenī.

Galvenie vērtētie elementi	Esošās apbūves ietekme	Plānoto izmaiņu ietekme	Plānotās apbūves ietekme
pilsētaina	Neliela	Pozitīva	Pozitīva
vēsturiskās ūdensteces un ūdenstilpes	Neliela	Pozitīva	Pozitīva
autentiskas vēsturiskās apbūves teritorijas	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ielu un pagalmu apstādījumi	Neitrāla	Pozitīva	Neitrāla
ietekme uz ainavu	Neitrāla	Pozitīva	Pozitīva
ietekme uz vēsturisko apbūvi	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz ikdienas uztveri	Neliela	Pozitīva	Pozitīva
teritorijas funkcionālā izmantošana	Neliela	Pozitīva	Pozitīva
KOPĀ	Neliela	Pozitīva	Pozitīva

2. skatu punkts: Daugavgrĩvas ielas un Bezelĩgu ielas krustojums

32A., 32B.attēls. Skats no Daugavgrĩvas ielas un Bezelĩgu ielas krustojuma uz Lokālpilnoņuma teritoriju.

Situācija: Daugavgrĩvas ielas un Bezelĩgu ielas krustojumā paveras skats uz Vanšu tiltu, ainavā dominējot esošajām augstbũvēm (Daugavgrĩvas ielā, Ķĩpsalas dienvidu daļā un Rĩgas centrā). Lokālpilnoņuma teritorija, Ķĩpsalas vēsturiskā apbũve un vēsturiskā centra panorāma nav redzama. Ne Zunda kanāls, ne Daugava nav redzami.

Pasaules kultũras mantojuma vērtĩba: Zema

Novērtējums: Teritorijas funkcionālā izmantošana un esošā apbũve šobrĩd nosaka esošās ainavas raksturu, kā arī teritorijas ikdienas uztveri šajā skatu punktā, bet tā nav saistĩta ar Lokālpilnoņuma teritoriju. Plānotās izmaiņas, realizējot Lokālpilnoņuma teritorijā plānoto apbũvi, vērtējama kā neitrāla, jo tā būtiski neietekmē šo skatu punktu. Tuvojoties Vanšu tiltam pavērsies skats uz jaunbũvi, kas plānota blakus tirdzniecĩbas centram "Olimpia", pozitĩvi papildĩnot esošo ainavu.

Galvenie vērtētie elementi	Esošās apbũves ietekme	Plānoto izmaiņu ietekme	Plānotās apbũves ietekme
pilsētainava	Liela	Neitrāla	Neliela
autentiskas vēsturiskās apbũves teritorijas	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ielu un pagalmu apstādĩjumi	Neliela	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz ainavu	Liela	Neitrāla	Neliela
ietekme uz vēsturisko apbũvi	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz ikdienas uztveri	Liela	Neitrāla	Neitrāla
teritorijas funkcionālā izmantošana	Neliela	Neitrāla	Neitrāla
KOPĀ	Vidēja	Neitrāla	Neitrāla

3. skatu punkts: Raņķa dambja un Krišjāņa Valdemāra ielas krustojums

33A., 33B.attēls. Skats no Raņķa dambja un Krišjāņa Valdemāra ielas krustojuma uz Lokālplānojuma teritoriju.

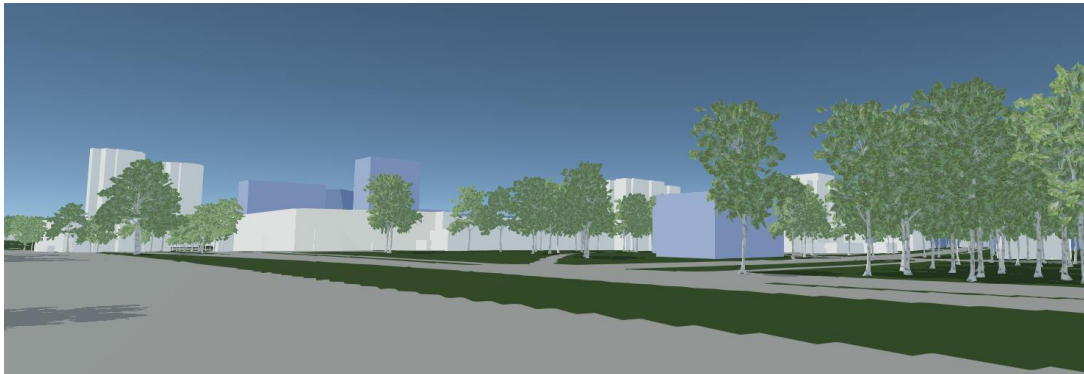
Situācija: Raņķa dambja un Krišjāņa Valdemāra ielas krustojumā paveras skats uz Vanšu tiltu, ainavā dominējot gan esošajām augstbūvēm (Daugavgrīvas ielā, Ķīpsalas dienvidu daļā un Rīgas centrā), gan Vanšu tilta pilonam. Ķīpsalas vēsturiskā apbūve nav redzama, bet no vēsturiskās Rīgas panorāmas ir redzama tikai neliela daļa – Rīgas pils torņi. Ainavā dominē mūsdienu arhitektūra, ko jau šobrīd būtiski maina būvniecības stadijā esošās jaunbūves Ķīpsalas dienvidu daļā. Lai arī skatu punkts atrodas uz tilta, Zunda kanāla klātbūtne ainavā nav jūtama (šajā skatā).

Pasaules kultūras mantojuma vērtība: Vidēja

Novērtējums: Teritorijas funkcionālā izmantošana un esošā apbūve šobrīd nosaka esošās ainavas raksturu, kā arī teritorijas ikdienas uztveri šajā skatu punktā. Plānotās izmaiņas, realizējot Lokālplānojuma teritorijā plānoto apbūvi, vērtējamās kā pozitīvas, jo tā papildinās un līdzsvaros ainavu šajā skatu skatu punktā. Tuvojoties Vanšu tiltam pavērsies skats uz jaunbūvi, kas plānota blakus tirdzniecības centram “Olimpia”, pozitīvi papildinot esošo ainavu, tāpat kā Zunda kanāla labiekārtojums

Galvenie vērtētie elementi	Esošās apbūves ietekme	Plānoto izmaiņu ietekme	Plānotās apbūves ietekme
pilsētaina	Liela	Pozitīva	Pozitīva
vēsturiskās ūdensteces un ūdenstilpes	Neliela	Pozitīva	Pozitīva
autentiskas vēsturiskās apbūves teritorijas	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ielu un pagalmu apstādījumi	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz ainavu	Liela	Pozitīva	Pozitīva
ietekme uz vēsturisko apbūvi	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz ikdienas uztveri	Liela	Neitrāla	Pozitīva
teritorijas funkcionālā izmantošana	Vidēja	Neitrāla	Pozitīva
KOPĀ	Vidēja	Neitrāla	Pozitīva

4. skatu punkts: Krišjāņa Valdemāra ielas un Ķīpsalas ielas krustojums

34A., 34B.attēls. Skats no Krišjāņa Valdemāra ielas un Ķīpsalas ielas krustojuma uz Lokālplānojuma teritoriju.

Situācija: Krišjāņa Valdemāra ielas un Ķīpsalas ielas krustojumā paveras skats uz Lokālplānojuma teritoriju, kur priekšplānā dominē Islandes skvēra atvērtā ainava un tirdzniecības centrs "Olimpia", bet otrā plānā ir redzamas esošās studentu kopmītnes un viesnīca "Islande", kā arī esošās ausgtsbūves pie Daudavgrīvas ielas. Ķīpsalas vēsturiskā apbūve nav redzama.

Pasaules kultūras mantojuma vērtība: Zema

Novērtējums: Teritorijas funkcionālā izmantošana un esošā apbūve šobrīd nosaka esošās ainavas raksturu, kā arī teritorijas ikdienas uztveri šajā skatu punktā. Plānotās izmaiņas, realizējot Lokālplānojuma teritorijā plānoto apbūvi, vērtējamas kā pozitīvas, jo tā papildinās un līdzsvaros ainavu šajā skatu skatu punktā. Plānotā RTU kompleksa administratīvā ēka Ķīpsalas un Āzenes ielas stūrī būs gan RTU vizītkarte, gan sniegs "Islandes"skvēram funkcionalitāti un nozīmi, to iekļaujot kopējā RTU kompleksā. Tirdzniecības centra "Olimpia" rietumu daļā plānotā apbūve būs redzama, bet ēku būvapjomu dalījums un augstumu dažādība ainavu pozitīvi papildinās.

Galvenie vērtētie elementi	Esošās apbūves ietekme	Plānoto izmaiņu ietekme	Plānotās apbūves ietekme
pilsētainaiva	Neliela	Pozitīva	Pozitīva
autentiskas vēsturiskās apbūves teritorijas	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ielu un pagalmu apstādījumi	Neitrāla	Pozitīva	Neliela
ietekme uz ainavu	Neliela	Pozitīva	Pozitīva
ietekme uz vēsturisko apbūvi	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz ikdienas uztveri	Neitrāla	Pozitīva	Pozitīva
teritorijas funkcionālā izmantošana	Neitrāla	Pozitīva	Pozitīva
KOPĀ	Neitrāla	Pozitīva	Pozitīva

5. skatu punkts: Krišjāņa Valdemāra ielas nobrauktuve uz Ķīpsalu

35A., 35B.attēls. Skats no Krišjāņa Valdemāra ielas nobrauktuves uz Lokālpilnoņuma teritoriju.

Situācija: Krišjāņa Valdemāra ielas nobrauktuvē uz Ķīpsalu paveras skats uz Pārdaugavas augstbūvēm un esošo koku grupu Ķīpsalā, kvartāla starp Krišjāņa Valdemāra, Ķīpsalas, Āzenesielām un Balasta dambi., kas pilnībā aizsedz Lokālpilnoņuma teritoriju. Arī Ķīpsalas vēsturiskā apbūve nav redzama.

Pasaules kultūras mantojuma vērtība: Zema

Novērtējums: Teritorijas funkcionālā izmantošana un esošā apbūve šobrīd nosaka esošās ainavas raksturu, kā arī teritorijas ikdienas uztveri šajā skatu punktā. Šajā teritorijā nav plānotas funkcionālas izmaiņas. Plānotās izmaiņas, realizējot Lokālpilnoņuma teritorijā plānoto apbūvi, vērtējamas kā neitrālas, jo šajā skatu punktā faktiski nebūs redzamas. Plānotā RTU kompleksa administratīvā ēka Ķīpsalas un Āzenes ielas stūrī, kā arī tirdzniecības centra "Olimpia" rietumu daļā plānotā apbūve, būs nedaudz redzamas tikai bezlapu periodā, nepārsniedzot esošo koku galotnes.

Galvenie vērtētie elementi	Esošās apbūves ietekme	Plānoto izmaiņu ietekme	Plānotās apbūves ietekme
pilsētaina	Neitrāla	Pozitīva	Pozitīva
autentiskas vēsturiskās apbūves teritorijas	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ielu un pagalmu apstādījumi	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz ainavu	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz vēsturisko apbūvi	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz ikdienas uztveri	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
teritorijas funkcionālā izmantošana	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
KOPĀ	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla

6. skatu punkts: Āzenes ielas un Balasta dambja krustojums

36A., 36B.attēls. **Skats no Āzenes ielas un Balasta dambja krustojuma uz Lokālpārplānojuma teritoriju.**

Situācija: Āzenes ielas un Balasta dambja krustojumā, kas vienlaicīgi ir arī Daugavas krastmalā, paveras skats uz vēsturisko Āzenes ielas daļu ēku Āzenes ielā 2, kas ir vienīgā vēsturiskā ēka, kas atrodas tiešā Lokālpārplānojuma teritorijas tuvumā. Ielas skatā dominē esošo koku grupas abpus ielai, kas daļēji aizsedz skatu uz esošo apbūvi. Ielas ass turpinājumā redzama esošā augstbūve Daugavgrīvas ielā (ārpus Lokālpārplānojuma teritorijas).

Pasaules kultūras mantojuma vērtība: Vidēja

Novērtējums: Teritorijas esošās ainavas raksturu, kā arī teritorijas ikdienas uztveri šajā skatu punktā galvenokārt nosaka esošie koki, jo vēsturiskā apbūve ir saglabājusies tikai vienā gruntsgabālā. Plānotā RTU kompleksa administratīvā ēka Ķīpsalas un Āzenes ielas stūrī būs daļēji redzama šajā skatu punktā (galvenokārt bezlapu periodā), piešķirot jaunu funkcionalitāti un pilsētībūvniecisko raksturu krustojumam, kā ainavu papildinošs objekts un daļa no kopējā RTU kompleksa.

Galvenie vērtētie elementi	Esošās apbūves ietekme	Plānoto izmaiņu ietekme	Plānotās apbūve ietekme
pilsētaina	Neitrāla	Pozitīva	Pozitīva
vēsturiskās ūdensteces un ūdenstilpes	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
autentiskas vēsturiskās apbūves teritorijas	Neliela	Neitrāla	Neliela
ielu un pagalmu apstādījumi	Neitrāla	Neitrāla	Neliela
ietekme uz ainavu	Neitrāla	Pozitīva	Pozitīva
ietekme uz vēsturisko apbūvi	Neliela	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz ikdienas uztveri	Neitrāla	Pozitīva	Pozitīva
teritorijas funkcionālā izmantošana	Neitrāla	Pozitīva	Pozitīva
KOPĀ	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla

7. skatu punkts: Mazā Balasta dambja un Balasta dambja krustojums

37A., 72B.attēls. Skats no Mazā Balasta dambja un Balasta dambja krustojuma uz Lokālplānojuma teritoriju.

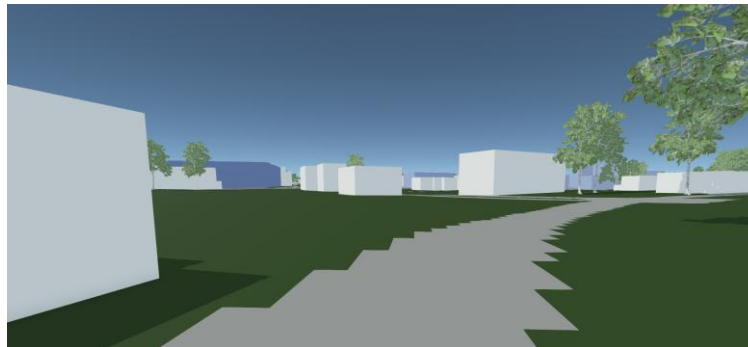
Situācija: Mazā Balasta dambja un Balasta dambja krustojumā, kas vienlaicīgi ir arī Daugavas krastmala, paveras skats uz Mazā Balasta dambja ielas posmu, kuras galā redzama esošā peldbaseina ēka (bezlapu periodā). Skatā dominē vēsturiskā ēka Balasta dambī 38 un esošie koki ielas malā.

Pasaules kultūras mantojuma vērtība: Augsta

Novērtējums: Teritorijas funkcionālā izmantošana un esošā apbūve šobrīd nosaka esošās ainavas raksturu, kā arī teritorijas ikdienas uztveri šajā skatu punktā. Šajā teritorijā nav plānotas funkcionālas izmaiņas. Plānotās izmaiņas, realizējot Lokālplānojuma teritorijā plānoto ēku blakus peldbasenam, ietekme vērtējama kā neliela, jo tā neietekmē šo skatu punktu, bet tiks realizēta vēsturiskās apbūves tiešā tuvumā.

Galvenie vērtētie elementi	Esošās apbūves ietekme	Plānoto izmaiņu ietekme	Plānotās apbūves ietekme
pilsētaina	Vidēja	Neliela	Neliela
vēsturiskās ūdensteces un ūdenstilpes	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
autentiskas vēsturiskās apbūves teritorijas	Vidēja	Neliela	Neliela
ielu un pagalmu apstādījumi	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz ainavu	Vidēja	Neliela	Neliela
ietekme uz vēsturisko apbūvi	Vidēja	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz ikdienas uztveri	Neliela	Neitrāla	Neitrāla
teritorijas funkcionālā izmantošana	Vidēja	Neitrāla	Neliela
KOPĀ	Vidēja	Neitrāla	Neliela

8. skatu punkts: Ogļu iela, netālu no Ogļu ielas un Balasta dambja krustojuma

38A., 38B.attēls. Skats no Ogļu ielas uz Lokālpārplānojuma teritoriju, netālu no Ogļu ielas un Balasta dambja krustojuma

Situācija: Ņemot vērā esošo reljefu, no Ogļu ielas un Balasta dambja krustojuma Lokālpārplānojuma teritorija nav redzama. Ogļu ielas pagriezienā, netālu no Ogļu ielas un Balasta dambja krustojuma, starp esošo apbūvi daļēji paveras skats uz Lokālpārplānojuma teritoriju (Sporta un izstāžu kompleksu) bezlapu periodā.

Pasaules kultūras mantojuma vērtība: Augsta

Novērtējums: Esošā apbūve šobrīd nosaka esošās ainavas raksturu, kā arī teritorijas ikdienas uztveri šajā skatu punktā. Plānotās izmaiņas, realizējot Lokālpārplānojuma teritorijā plānoto ēku ietekme vērtējamas kā neitrāla, jo tā būtiski neietekmēs šo skatu punktu, papildinot esošo ainavu ar jauniem būvapjomiem, nepārsniedzot esošās apbūves augstumu. Pozitīvi šo skatu punktu var ietekmēt Ķīpsalas ielas labiekārtojums un jaunu koku stādījumi, radot papildus vizuālu barjeru.

Galvenie vērtētie elementi	Esošās apbūves ietekme	Plānoto izmaiņu ietekme	Plānotās apbūves ietekme
pilsētaina	Neitrāla	Neitrāla	Neliela
autentiskas vēsturiskās apbūves teritorijas	Neliela	Neitrāla	Neitrāla
ielu un pagalmu apstādījumi	Neitrāla	Pozitīva	Pozitīva
ietekme uz ainavu	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz vēsturisko apbūvi	Neliela	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz ikdienas uztveri	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
teritorijas funkcionālā izmantošana	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
KOPĀ	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla

9. skatu punkts: Kaiju ielas un Ogļu ielas krustojums

39A., 39B.attēls. Skats no Kaiju ielas un Ogļu ielas krustojuma uz Lokālpārplānojuma teritoriju.

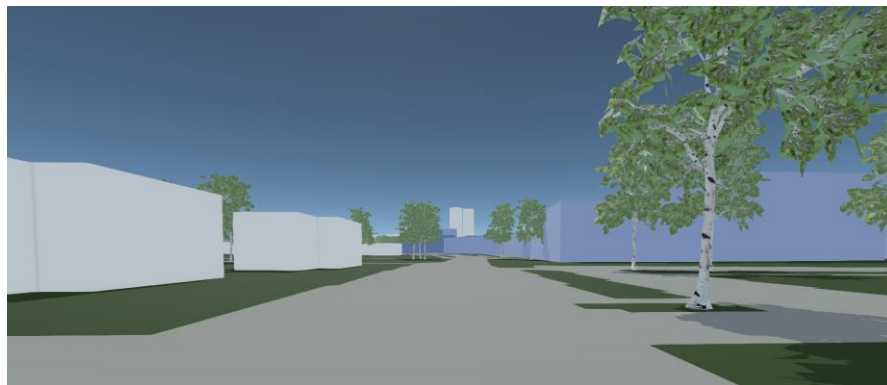
Situācija: Kaiju ielas un Ogļu ielas krustojumā paveras skats uz neapbūvēto kaiju ielas daļu, kur ainavā dominē atsevišķas dzīvojamās ēkas, koki un krūmi. Tālumā esošā Sporta un izstāžu kompleksa ēka redzama tikai daļēji. Krustojums mentāli iezīmē Ķīpsalas vēsturiskās / autentiskās apbūves robežu.

Pasaules kultūras mantojuma vērtība: Vidēja

Novērtējums: Teritorijas funkcionālā izmantošana šobrīd nosaka esošās ainavas raksturu, kā arī teritorijas ikdienas uztveri šajā skatu punktā. Plānotās izmaiņas, realizējot Lokālpārplānojuma teritorijā plānoto ēku apbūvi, ietekme vērtējamas kā neitrāla, jo tā būtiski neietekmēs šo skatu punktu, papildinot esošo ainavu ar jauniem būvapjomiem tālumā. Pozitīvi šo skatu punktu var ietekmēt Ķīpsalas ielas labiekārtojums un jaunu koku stādījumi, radot papildus vizuālu barjeru.

Galvenie vērtētie elementi	Esošās apbūves ietekme	Plānoto izmaiņu ietekme	Plānotās apbūves ietekme
pilsētaina	Neitrāla	Neitrāla	Pozitīva
autentiskas vēsturiskās apbūves teritorijas	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ielu un pagalmu apstādījumi	Neitrāla	Pozitīva	Pozitīva
ietekme uz ainavu	Neitrāla	Neitrāla	Pozitīva
ietekme uz vēsturisko apbūvi	Neliela	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz ikdienas uztveri	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
teritorijas funkcionālā izmantošana	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
KOPĀ	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla

10. skatu punkts: Zvejnieku ielas un Mazās Kaiju ielas krustojums

40A., 40B.attēls. Skats no Zvejnieku ielas un Mazās Kaiju ielas krustojuma uz Lokālpilnoņuma teritoriju.

Situācija: Zvejnieku ielas un Mazās Kaiju ielas krustojumā paveras skats uz plašo un daļēji apbūvēto Ķĩpsalas ielas daļu, Sporta un izstāžu kompleksu ar autostāvlaukumu, un RTU kompleksa esošo apbūvi, kas kontrastē ar esošo/realizēto dzĩvojamo apbūvi gan būvapjomu, gan funkcionāla ziņā. Ķĩpsalas vēsturiskā apbūve ielai piegulošajos kvartālos nav un nav redzama.

Pasaules kultūras mantojuma vērtība: Zema

Novērtējums: Teritorijas funkcionālā izmantošana šobrĩd nosaka esošās ainavas raksturu, kā arī teritorijas ikdienas uztveri šajā skatu punktā, kas būtiski atšķiras no vēsturiskās Ķĩpsalas apbūves daļas. Plānotās izmaiņas, realizējot Lokālpilnoņuma teritorijā plānoto ēku apbūvi, ietekme vērtējamas kā pozitīva, jo tā būtiski uzlabos un sakārtos pilsētvidi šajā skatu punktā, papildinot esošo ainavu ar jauniem būvapjomiem gar Ķĩpslasas ielu, un mazinot būvapjomu kontrastus. Pozitĩvi šo skatu punktu var ietekmēt Ķĩpsalas ielas labiekārtojums un jaunu koku stādījumi, radot papildus vizuālu barjeru.

Galvenie vērtētie elementi	Esošās apbūves ietekme	Plānoto izmaiņu ietekme	Plānotās apbūves ietekme
pilsētaina	Neitrāla	Pozitĩva	Pozitĩva
autentiskas vēsturiskās apbūves teritorijas	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ielu un pagalmu apstādījumi	Neitrāla	Pozitĩva	Pozitĩva
ietekme uz ainavu	Neitrāla	Pozitĩva	Pozitĩva
ietekme uz vēsturisko apbūvi	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz ikdienas uztveri	Neitrāla	Pozitĩva	Pozitĩva
teritorijas funkcionālā izmantošana	Neitrāla	Pozitĩva	Pozitĩva
KOPĀ	Neitrāla	Pozitĩva	Pozitĩva

11. skatu punkts: Daugava lejpus Rīgas vēsturiskā centra

41.attēls. Skats no Daugavas lejpus Rīgas vēsturiskā centra (tālais skatu punkts).

Situācija: Daugava, kā vēsturiski nozīmīgākā ūdenstece Rīgas vēsturiskajā centrā, no kuras paveras nozīmīgi skatu punkti uz to. Tuvojoties pilsētai no Rīgas jūras līča puses īpaši izceļas Rīgas vēsturiskā centra panorāma un siluets dažādos rakursos. Ķīpsalā dominē esošās augstbūves Ķīpsalas dienvidu daļā un Daugavgrīvas ielā, ko drīzumā papildinās jaunas. Tāpēc ir izvēlēts Skats no Daugavas lejpus Rīgas vēsturiskā centra, kas vienlaicīgi uzskatāms gan par tālo, gan tuvo skatu punktu, un ir būtisks skatu punkts iebraucot vai pārvietojoties pilsētā ar ūdenstransportu.

Pasaules kultūras mantojuma vērtība: Ļoti augsta

Novērtējums: Lokālpilnvarojuma teritorijā plānotā apbūve un iecerētā funkciju maiņa neietekmēs kopējo Rīgas vēsturiskā centra panorāmu un siluetu skatā no Daugavas (no tālajiem skatu punktiem), jo plānotie būvapjomi būtiski neatšķirsies no esošās apbūves, kā arī skatā no Daugavas Ķīpsalas teritorijas krasta ainavu galvenokārt veido esošā mazstāvu apbūve gar Balasta dambi un esošie koki, bet Lokālpilnvarojuma teritorija atrodas salas rietumu un vidus daļā. Plānotās izmaiņas kopumā vērtējamas kā neitrālas.

Galvenie vērtētie elementi	Esošās apbūves ietekme	Plānoto izmaiņu ietekme	Plānotās apbūves ietekme
Rīgas vēsturiskā centra panorāma ar izteiksmīgu siluetu	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
pilsētaina	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
vēsturiskās ūdenstece un ūdenstilpes	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz ainavu	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz vēsturisko apbūvi	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz ikdienas uztveri	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
teritorijas funkcionālā izmantošana	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
KOPĀ	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla

12. skatu punkts: Sv. Pētera baznīcas torņa skatu platforma

42A, 42.B.attēls. Skats no Sv. Pētera baznīcas torņa skatu platformas uz Lokālpilnvarojuma teritoriju

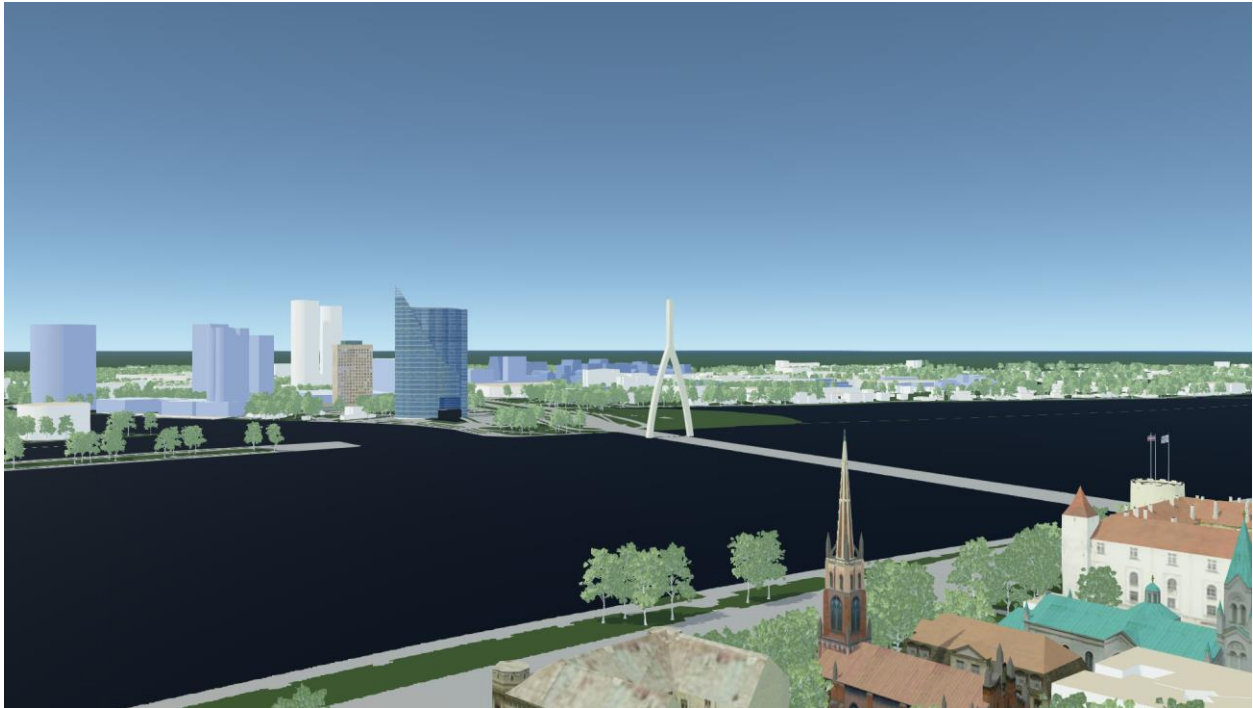
Situācija: no Sv. Pētera baznīcas torņa skatu platformas paveras plašs skats uz Daugavu un tās otrā krastā esošo Ķīpsalu. Skatā dominē Ķīpsalas dienvidu daļas esošās augstbūves. Esošā RTU apbūve ir redzama, bet tā atrodas salīdzinoši tālu, aiz Ķīpsalas mazstāvu apbūves un esošo koku joslas, kas mazina tās ietekmi skatā.

Pasaules kultūras mantojuma vērtība: Ļoti augsta.

Novērtējums: Esošā apbūve un Daugavas ūdens teritorija šobrīd nosaka esošās ainavas raksturu. Skatu punkts nav ikdienišķs, izmanto galvenokārt pilsētas viesi. Plānotā apbūve, kopā ar plānoto apbūvi Zunda kanāla otrā krastā, veidos jaunu apbūves siluetu, kas papildinās esošo Ķīpsalas augstbūvju grupu. Plānotās izmaiņas, realizējot Lokālpilnvarojuma teritorijā plānoto apbūvi, ietekme vērtējamas kā neitrāla, jo tā būtiski neietekmē kopējo ainavu no šī skatu punkta, un neradīs jaunas dominantes Ķīpsalā.

Galvenie vērtētie elementi	Esošās apbūves ietekme	Plānoto izmaiņu ietekme	Plānotās apbūves ietekme
pilsētaina	Neliela	Neitrāla	Pozitīva
vēsturiskās ūdensteces un ūdenstilpes	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
autentiskas vēsturiskās apbūves teritorijas	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ielu un pagalmu apstādījumi	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz ainavu	Neliela	Neitrāla	Pozitīva
ietekme uz vēsturisko apbūvi	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
teritorijas funkcionālā izmantošana	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
KOPĀ	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla

13. skatu punkts: Doma baznīcas torņa zvana platforma

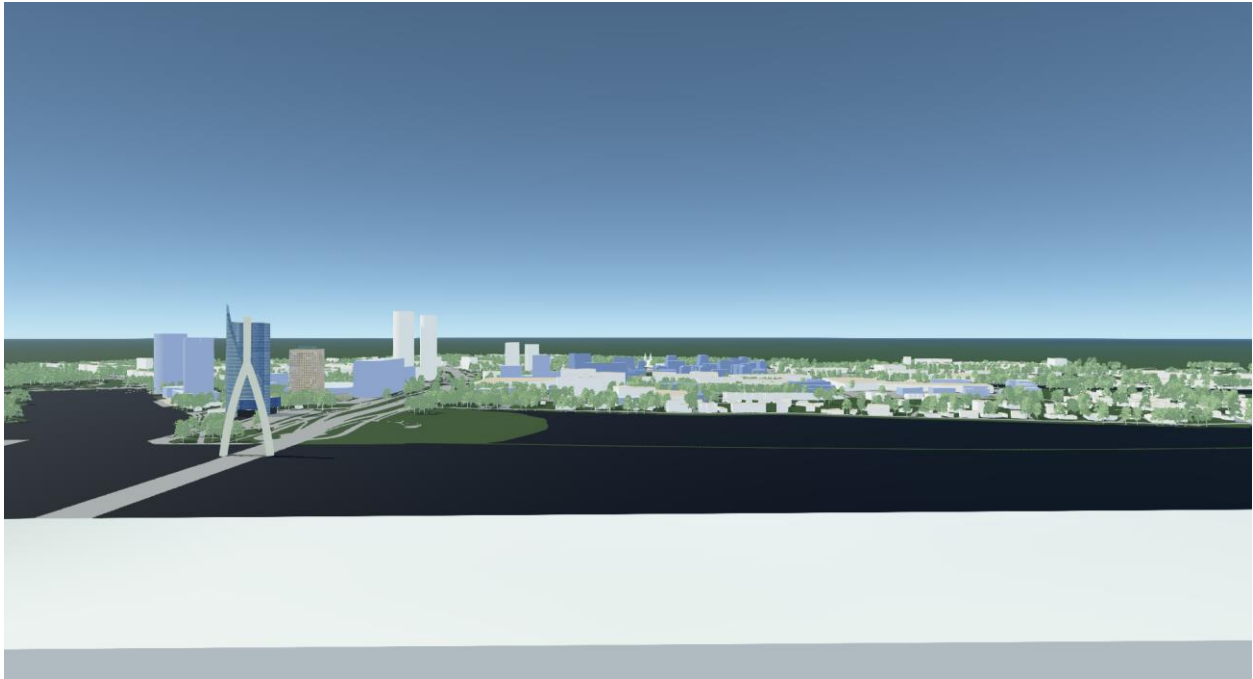
43.attēls. Teorētisks skats no Doma baznīcas torņa skatu platformas uz Lokālpilnplānojuma teritoriju apbūves 3D modelī.

Situācija: no Doma baznīcas torņa skatu platformas paveras plašs skats uz Daugavu un tās otrā krastā esošo Ķīpsalu. Skatā dominē Ķīpsalas dienvidu daļas esošās augstbūves. Esošā RTU apbūve ir redzama, bet tā atrodas aiz Ķīpsalas mazstāvu apbūves un esošo koku joslas, kas mazina tās ietekmi skatā.

Pasaules kultūras mantojuma vērtība: Ļoti augsta.

Novērtējums: Esošā apbūve un Daugavas ūdens teritorija šobrīd nosaka esošās ainavas raksturu. Skatu punkts nav publiski pieejams. Plānotā apbūve, kopā ar plānoto apbūvi Zunda kanāla otrā krastā, veidos jaunu apbūves siluetu, kas papildinās esošo Ķīpsalas augstbūvju grupu. Realizējot Lokālpilnplānojuma teritorijā plānoto apbūvi, ietekme vērtējamas kā neitrāla, jo tā būtiski neietekmē kopējo ainavu no šī skatu punkta, un neradīs jaunas dominantes Ķīpsalā.

Galvenie vērtētie elementi	Esošās apbūves ietekme	Plānoto izmaiņu ietekme	Plānotās apbūves ietekme
pilsētaina	Neliela	Neitrāla	Pozitīva
vēsturiskās ūdensteces un ūdenstilpes	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
autentiskas vēsturiskās apbūves teritorijas	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ielu un pagalmu apstādījumi	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz ainavu	Neliela	Neitrāla	Pozitīva
ietekme uz vēsturisko apbūvi	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
teritorijas funkcionālā izmantošana	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
KOPĀ	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla

14. skatu punkts: Republikas laukumā esošās augstceltnes augšējais stāvs/jumts

44.attēls. Teorētisks skats no Republikas laukumā esošās augstceltnes jumta uz Lokālpilnoņuma teritoriju apbūves 3D modelī.

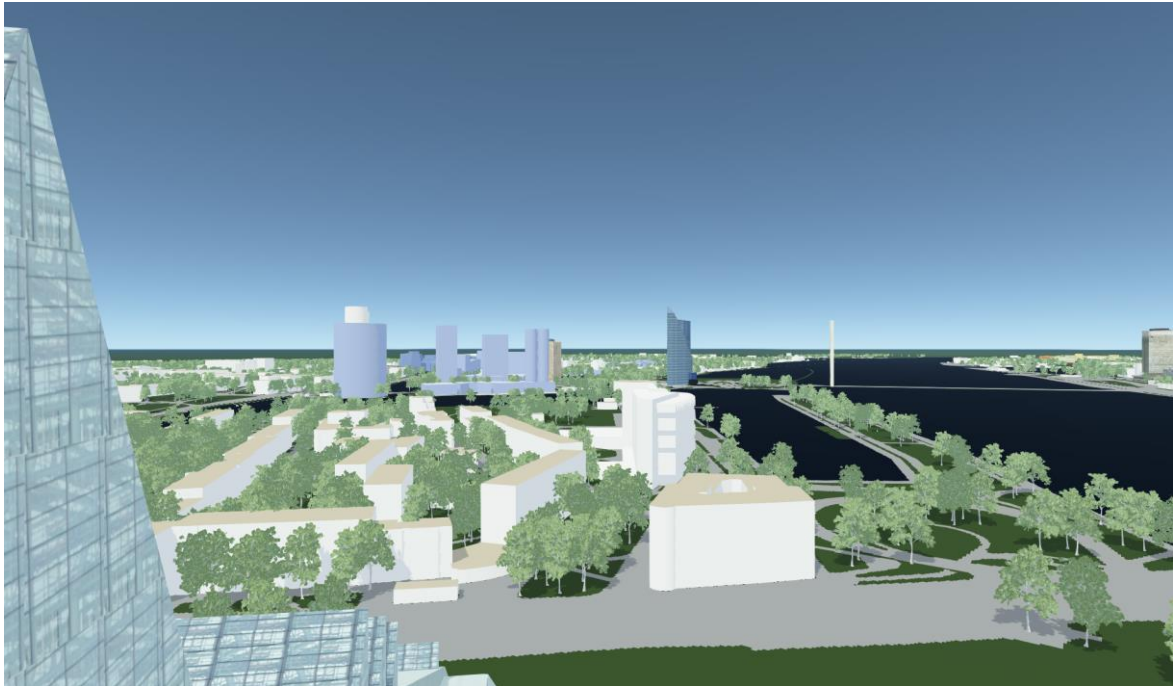
Situācija: No Republikas laukumā esošās augstceltnes jumta paveras plašs skats uz Daugavu un tās otrā krastā esošo Ķīpsalu. Skatā dominē Vanšu tilts un Ķīpsalas dienvidu daļā esošās augstbūves, bet priekšplānu Ķīpsalā veido esošā Ķīpsalas mazstāvu apbūve ar kokiem un apstādījumiem. Esošā RTU apbūve ir redzama, bet tā atrodas aiz mazstāvu apbūves, kas mazina tās ietekmi skatā.

Pasaules kultūras mantojuma vērtība: Vidēja

Novērtējums: Esošā apbūve un Daugavas ūdens teritorija šobrīd nosaka esošās ainavas raksturu. Skatu punkts nav publiski pieejams. Plānotā apbūve, kopā ar plānoto apbūvi Zunda kanāla otrā krastā, veidos jaunu apbūves siluetu, kas papildinās esošo Ķīpsalas augstbūvju grupu. Realizējot Lokālpilnoņuma teritorijā plānoto apbūvi, ietekme vērtējamās kā neitrāla, jo tā būtiski neietekmē kopējo ainavu no šī skatu punkta, un neradīs jaunas dominantes Ķīpsalā.

Galvenie vērtētie elementi	Esošās apbūves ietekme	Plānoto izmaiņu ietekme	Plānotās apbūves ietekme
pilsētaina	Neliela	Neitrāla	Pozitīva
vēsturiskās ūdensteces un ūdenstilpes	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
autentiskas vēsturiskās apbūves teritorijas	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ielu un pagalmu apstādījumi	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz ainavu	Neliela	Neitrāla	Pozitīva
ietekme uz vēsturisko apbūvi	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
teritorijas funkcionālā izmantošana	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
KOPĀ	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla

15. skatu punkts: Nacionālās bibliotēkas ēkas augšējais stāvs

45.attēls. Teorētisks skats no Nacionālās bibliotēkas ēkas augšējā stāva uz Lokālpārplānojuma teritoriju apbūves 3D modelī.

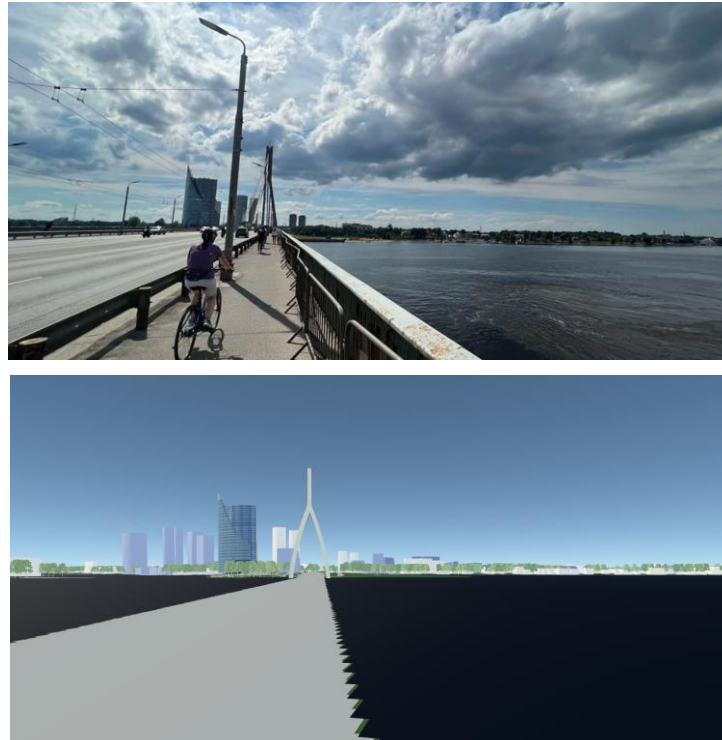
Situācija: No Nacionālās bibliotēkas ēkas augšējā stāva paveras plašs skats uz Klīversalu un Daugavu, kā arī Ķīpsalas dienvidu daļu. Skatā dominē Ķīpsalas dienvidu daļā esošās augstbūves, bet priekšplānā Klīversalas daudzstāvu apbūve (pārsvārā bez kultūrvēsturiskas un arhitektoniskas vērtības) ar kokiem un apstādījumiem. Esošā RTU apbūve ir redzama, bet tā atrodas salīdzinoši tālu, aiz esošās apbūves, kas mazina tās ietekmi skatā.

Pasaules kultūras mantojuma vērtība: Vidēja

Novērtējums: Esošā apbūve un Daugavas ūdens teritorija šobrīd nosaka esošās ainavas raksturu. Skatu punkts ir daļēji publiski pieejams (ar ierobežotu pieejamību). Realizējot Lokālpārplānojuma teritorijā plānoto apbūvi, ietekme vērtējamas kā neitrāla, jo tā būtiski neietekmē kopējo ainavu no šī skatu punkta, un neradīs jaunas dominantes Ķīpsalā. Būtiskas izmaiņas ainavā radīs Ķīpsalas dienvidu daļā plānotā, t.sk. būvniecības stadijā esošā augstbūvju apbūve, bet plānotā apbūve lokālpārplānojuma teritorijā, kopā ar plānoto apbūvi Zunda kanāla otrā krastā, veidos jaunu apbūves siluetu, kas papildinās esošo Ķīpsalas augstbūvju grupu.

Galvenie vērtētie elementi	Esošās apbūves ietekme	Plānoto izmaiņu ietekme	Plānotās apbūves ietekme
pilsētaina	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
vēsturiskās ūdenstece un ūdenstilpes	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
autentiskas vēsturiskās apbūves teritorijas	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ielu un pagalmu apstādījumi	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz ainavu	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz vēsturisko apbūvi	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
teritorijas funkcionālā izmantošana	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
KOPĀ	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla

16. skatu punkts: Vanšu tilts

46A., 46B.attēls. Skats no Vanšu tilta uz Lokālplānojuma teritoriju.

Situācija: No Vanšu tilta paveras plašs skats uz Daugavu un tās otrā krastā esošo Ķīpsalu. Tuvojoties Ķīpsalai no Vecrīgas puses īpaši izceļas Ķīpsalas dienvidu daļas un Pārdaugavas augstbūvju siluets dažādos rakursos. Skatā dominē Vanšu tilts un Ķīpsalas dienvidu daļā esošās augstbūves, bet priekšplānu Ķīpsalā veido esošā Ķīpsalas mazstāvu apbūve ar kokiem un apstādījumiem. Esošā RTU apbūve ir redzama, bet tā atrodas aiz mazstāvu apbūves, kas mazina tās ietekmi skatā.

Pasaules kultūras mantojuma vērtība: Augsta

Novērtējums: Esošā apbūve un Daugavas ūdens teritorija šobrīd nosaka esošās ainavas raksturu. Skatu punkts vienlaicīgi uzskatāms gan par tālo, gan tuvo skatu punktu, un ir būtisks skatu punkts pārvietojoties pa Vanšu tiltu gan ar autotransportu, gan velotransportu, gan kājām. Plānotā apbūve veidos jaunu apbūves siluetu, kas papildinās esošo Ķīpsalas un Pārdaugavas augstbūvju grupu. Realizējot Lokālplānojuma teritorijā plānoto apbūvi, ietekme vērtējamas kā neliela vai neitrāla, jo tā būtiski neietekmē kopējo ainavu no šī skatu punkta.

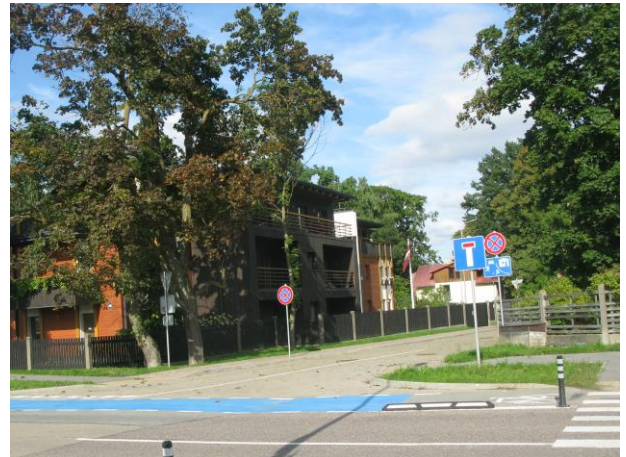
Galvenie vērtētie elementi	Esošās apbūves ietekme	Plānoto izmaiņu ietekme	Plānotās apbūves ietekme
pilsētaina	Neliela	Neitrāla	Neliela
vēsturiskās ūdensteces un ūdenstilpes	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
autentiskas vēsturiskās apbūves teritorijas	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ielu un pagalmu apstādījumi	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz ainavu	Neliela	Neitrāla	Neliela
ietekme uz vēsturisko apbūvi	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
ietekme uz ikdienas uztveri	Neliela	Neitrāla	Neliela
teritorijas funkcionālā izmantošana	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla
KOPĀ	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla

17. skatu punkti, kas vērsti uz Rīgas vēsturisko centru

Tā kā lokālplānojuma teritorija atrodas Ķīpsalas rietumu daļā, tad skatā no lokālplānojuma teritorijas uz Rīgas vēsturisko centru, priekšplānu veido esošā Ķīpsalas mazstāvu apbūve ar kokiem un apstādījumiem, un gandrīz nevienā skatu punktā, kas atrodas cilvēka acu augstumā nav redzama Rīgas vēsturiskā centra panorāma. Par publiski pieejamiem skatu punktiem uzskatāmi skati no ielu krustojumiem un publiskās ārtelpa pie publiskām ēkām. Ņemot to vērā, tika izvērtēti sekojoši skatu punkti: Ķīpsalas ielas krustojumi ar Krišjāņa Valdemāra ielu, Āzenes ielu, Paula Valdena ielu, Kaiju ielu un Mazo Kaiju ielu; skats no Mazā Balasta dambja ielas pagrieziņa (aiz Ķīpsalas peldbaseina) (skat. 47.-52.attēlu).

47., 48.attēls. Skati no Ķīpsalas ielas krustojumiem ar Krišjāņa Valdemāra ielu un Āzenes ielu

49., 50.attēls. Skats no Mazā Balasta dambja ielas pagrieziņa un Ķīpsalas ielas krustojuma ar Paula Valdena ielu

51., 52.attēls. Skats no Ķīpsalas ielas krustojuma ar Kaiju ielu un Mazo Kaiju ielu

No skatu punktiem, kas attēloti 47.-52.attēlā, tikai skatu punktā no Ķīpsalas ielas krustojuma ar Krišjāņa Valdemāra ielu ir redzama Vecrīgas panorāma, Un attiecīgi tā ir redzama arī no citiem skatu punktiem, kas atrodas pie Krišjāņa Valdemāra ielas, bet ne no lokālpārplānojuma teritorijas apbūves kvartālu vidusdaļas.

Rīgas centra panorāma ir redzama tikai no ēku jumtiem, un šobrīd vienīgais daļēji publiski pieejamais šāds skatu punkts/platforma ir viesnīcas "Islande" ēkas restorāna jumta terase (skat. 53. un 54.attēlu).

53., 54.attēls. Skats no viesnīcas "Islande" ēkas jumta terases uz Vecrīgu

5.6. Apkopojums, secinājumi un priekšlikumi

Lokālpārplānojuma teritorijas funkcionālās izmantošanas izmaiņas un tajā plānotās apbūves vizuālā ietekme uz Rīgas vēsturisko centru un tā aizsardzības zonu, t.sk. to ĪNUV, tika novērtēta iepriekšējā nodaļā, analizējot iespējamo ietekmi no izvēlētiem 10 tuvajiem skatu punktiem un 5 tālajiem skatu punktiem. Izvērtējuma apkopojums no tuvajiem skatu punktiem iekļauts zemāk esošajā 2.tabulā. Vērtējot plānoto izmaiņu un apbūves ietekmi no tālajiem skatu punktiem tika konstatēts, ka lielāka ietekme ir uz tuvumā esošajiem skatu punktiem, bet skatu no tālajiem skatu punktiem ietekmes faktiski nav, tāpēc šo skatu punktu izvērtējums 2.tabulā nav iekļauts.

Kopumā var secināt, ka ierosinātajām izmaiņām un plānotajai apbūvei būs pozitīva vizuālā ietekme uz Rīgas vēsturisko centru un tā aizsardzības zonu, t.sk. to ĪNUV, neskatoties uz plānoto apbūves intensifikāciju un atsevišķu neapbūvēto teritoriju plānoto apbūvi. Ņemot vērā, ka plānotās izmaiņas ietver arī nelielas funkcionālas izmaiņas, kā arī izmaiņas teritorijas apbūvē un publiskās ārtelpas teritoriju labiekārtošanā un paplašināšanā, tās kopumā tiek vērtētas kā neitrāls vai pozitīvas izmaiņas attiecībā pret Rīgas vēsturisko centru un tā ĪNUV.

Lokālpārplānojuma Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos ir iekļauti nosacījumi plānotās apbūves turpmākajai izvērtēšanai no nozīmīgākajiem skatu punktiem, kā arī vadlīnijas teritorijas apbūves un labiekārtojuma projektēšanai.

2.tabula. Tuvo skatu punktu izvērtējuma apkopojums

Analizētie skatu punkti	Esošās apbūves ietekme	Plānoto izmaiņu ietekme	Plānotās apbūves ietekme	Piezīmes
Durbes ielas un Nameja krastmalas krustojums	Neliela	Pozitīva	Pozitīva	Krustojums atrodas aiz Rīgas vēsturiskā centra aizsardzības zonas robežas.
Daugavgrīvas ielas un Bezdēļu ielas krustojums	Vidēja	Neitrāla	Neitrāla	Krustojums atrodas aiz Rīgas vēsturiskā centra aizsardzības zonas robežas.
Raņķa dambja un Krišjāņa Valdemāra ielas krustojums	Vidēja	Neitrāla	Pozitīva	Krustojums atrodas aiz Rīgas vēsturiskā centra aizsardzības zonas robežas.
Krišjāņa Valdemāra ielas un Ķīpsalas ielas krustojums	Neitrāla	Pozitīva	Pozitīva	
Krišjāņa Valdemāra ielas nobrauktuve uz Ķīpsalu	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla	
Āzenes ielas un Balasta dambja krustojums	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla	
Mazā Balasta dambja un Balasta dambja krustojums	Vidēja	Neitrāla	Neliela	Skatu punkts atrodas kultūrvēsturiski nozīmīgā, autentiskā pilsētvides teritorijā
Oglu iela, netālu no Oglu ielas un Balasta dambja krustojuma	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla	Skatu punkts atrodas kultūrvēsturiski nozīmīgā, autentiskā pilsētvides teritorijā
Kaiju ielas un Oglu ielas krustojums	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla	
Zvejnieku ielas un Mazās Kaiju ielas krustojums	Neitrāla	Pozitīva	Pozitīva	
KOPĀ	Neitrāla	Neitrāla	Neitrāla	Kopējā plānotās darbības vizuālā un funkcionālā ietekme vērtējama kā neitrāla

1. PIELIKUMS - VĒSTURISKĀS KARTES UN PLĀNI

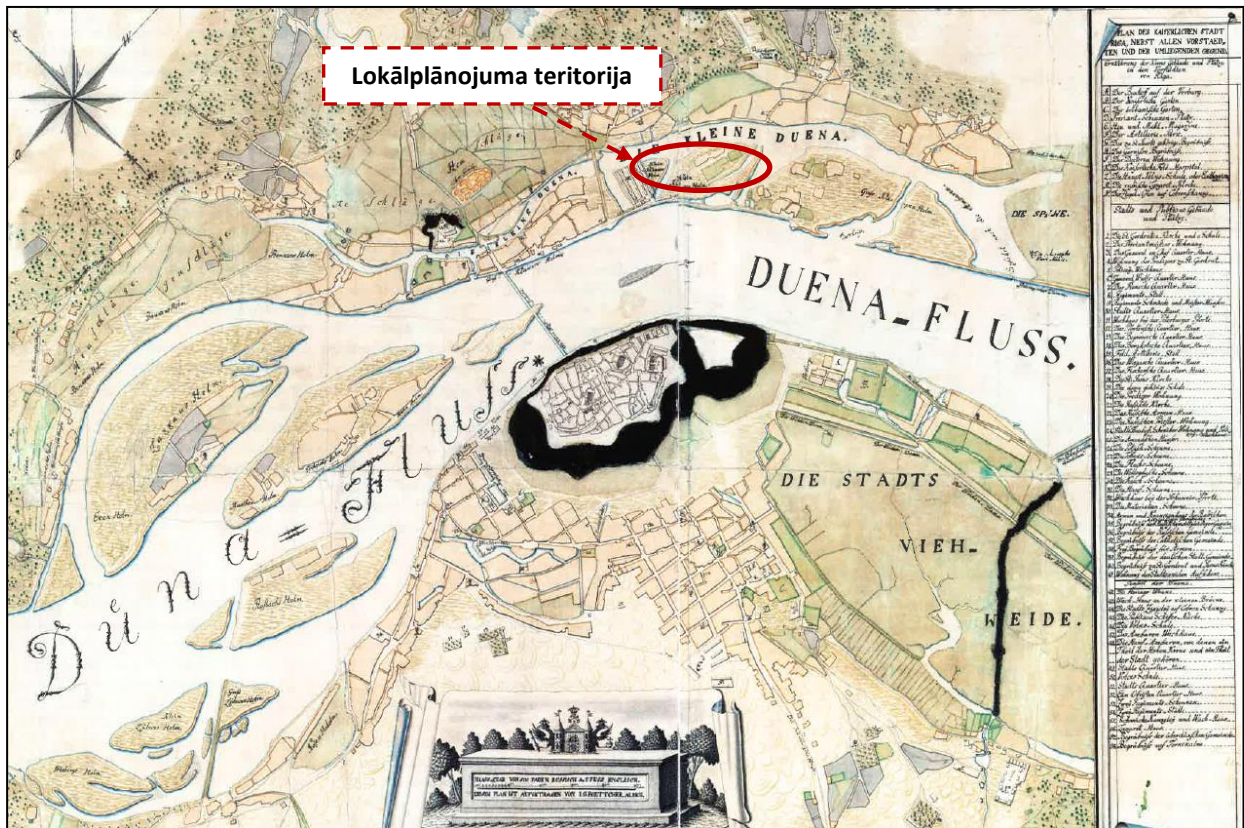
1. KARTE - Zviedrijas muižu karte Rīgas Patrimonālajā apgabalā, fragments. Ķīpsala ar tā laika apbūvi (attēloti septiņi īpašumi /ēkas, un eksplikācija ar īpašnieku vārdiem) un apkārtējās salas 1683. gada kartē. Datu avots: <https://vesture.dodies.lv/>

2. KARTE – Daugava, Mazā daugava (šodien Zunda kanāls), Daugavas salas (t.sk. tag Ķīpsalas daļas) un dambji gar Daugavu 1798.gada kartē (*Riga nebst den unter dem Polizeyamt stehenden Vorstädten, J.K.Broce*). Datu avots: Starptautisks bezmaksas vietņu tīkls "Zurbu" par pilsētu vēsturi <http://zurbu.net/>

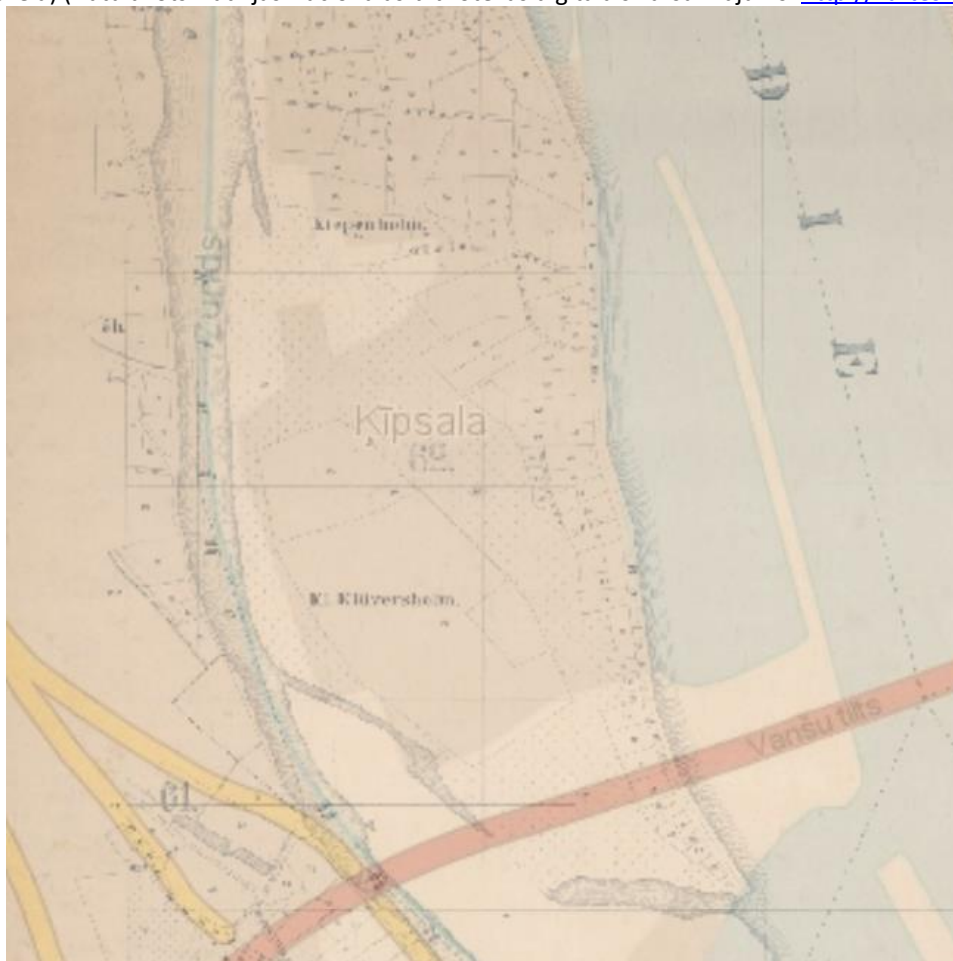
3. KARTE – Rīgas 1803. gada plāns. Datu avots: „Rīga ārpus nocietinājumiem” (I. Bākule, A. Siksna), 2009. gads, izdevniecība „Neputns”

4. KARTE – Rīga un pierīga, 1752.-1835.gada atlantā (1752.-1835. Atlas von Liefland) (kartes fragments, karte drukāta Berlīnē, 1791.gadā). Datu avots: <https://vesture.dodies.lv/>

5.KARTE – Gruntsgabalu sadalījums Rīgas 1883.gada kartē, savietota ar mūsdienu ielu tīklu (Vanšu tilts, Daugavgrīvas iela) (Datu avots: Latvijas Nacionālās bibliotēkas digitālais karšu krājums. <http://kartes.lnb.lv/>)

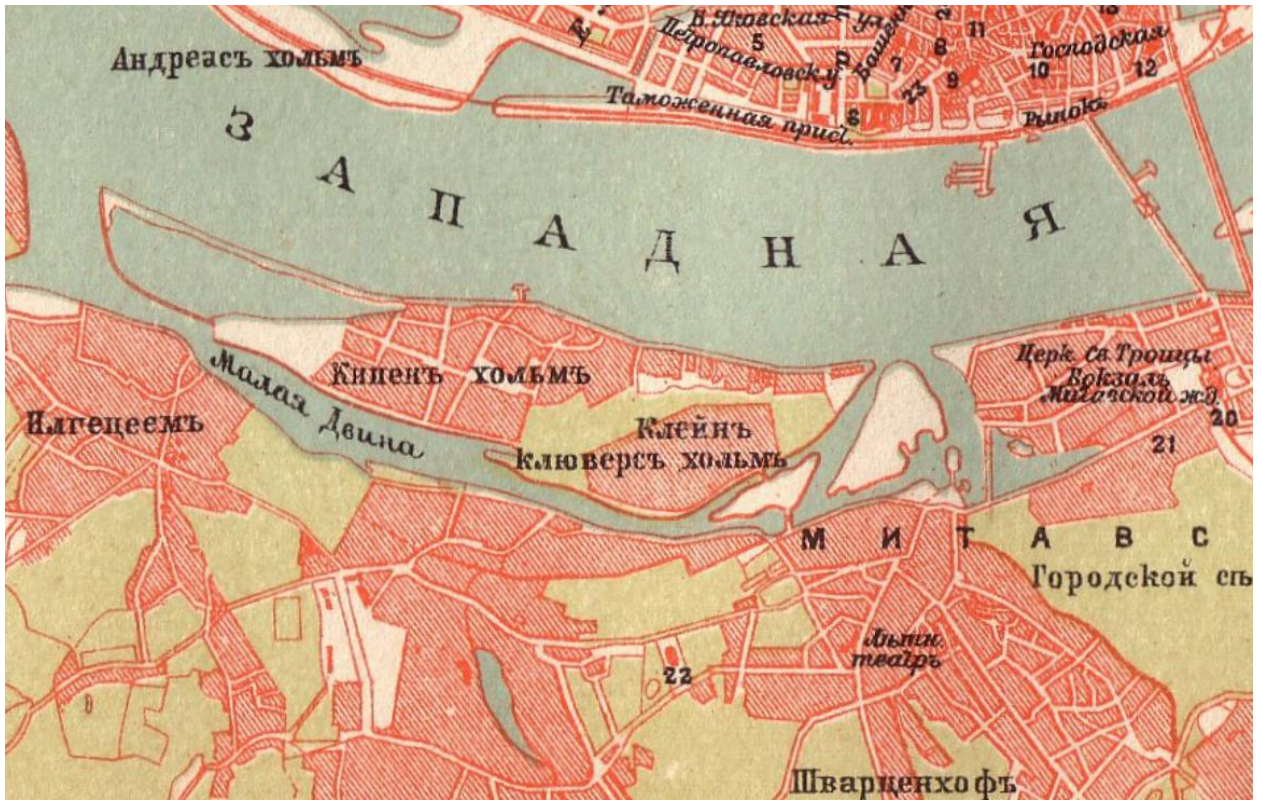
5A. KARTE – Gruntsgabalu sadalījums Rīgas 1883.gada kartē – pietuvināts kartes fragments (Datu avots: Latvijas Nacionālās bibliotēkas digitālais karšu krājums. <http://kartes.lnb.lv/>)

6.KARTE – 1885.gada pilsētas plāna “Statplan von Riga, R.Stegman” fragments - savietota ar mūsdienu ielu tīklu (Vanšu tilts, Krišjāņa Valdemāra iela) (Datu avots: Latvijas Nacionālās bibliotēkas digitālais karšu krājums. <http://kartes.lnb.lv/>)

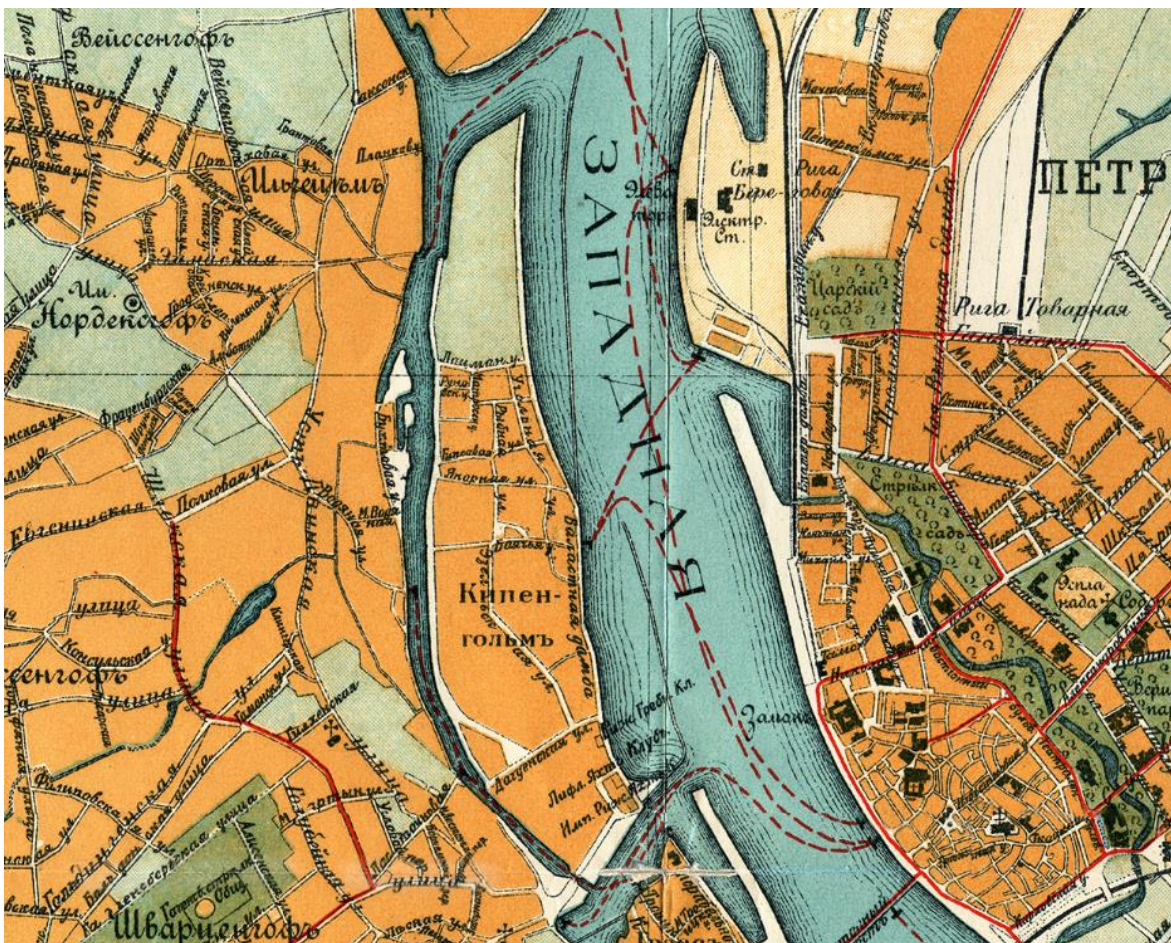
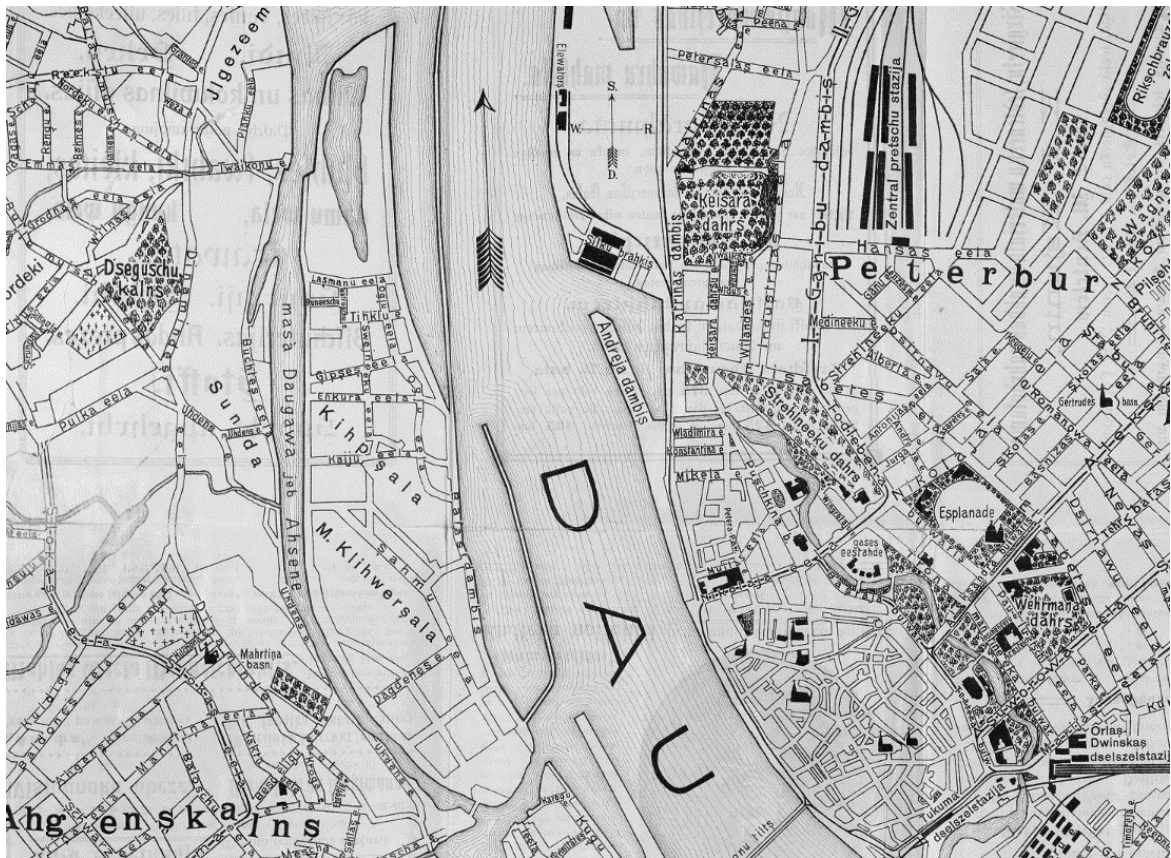
7. KARTE – 1899. gada Rīgas plāns. Datu avots: Starptautisks bezmaksas vietņu tīkls “Zurbu” par pilsētu vēsturi
<http://zurbu.net/>

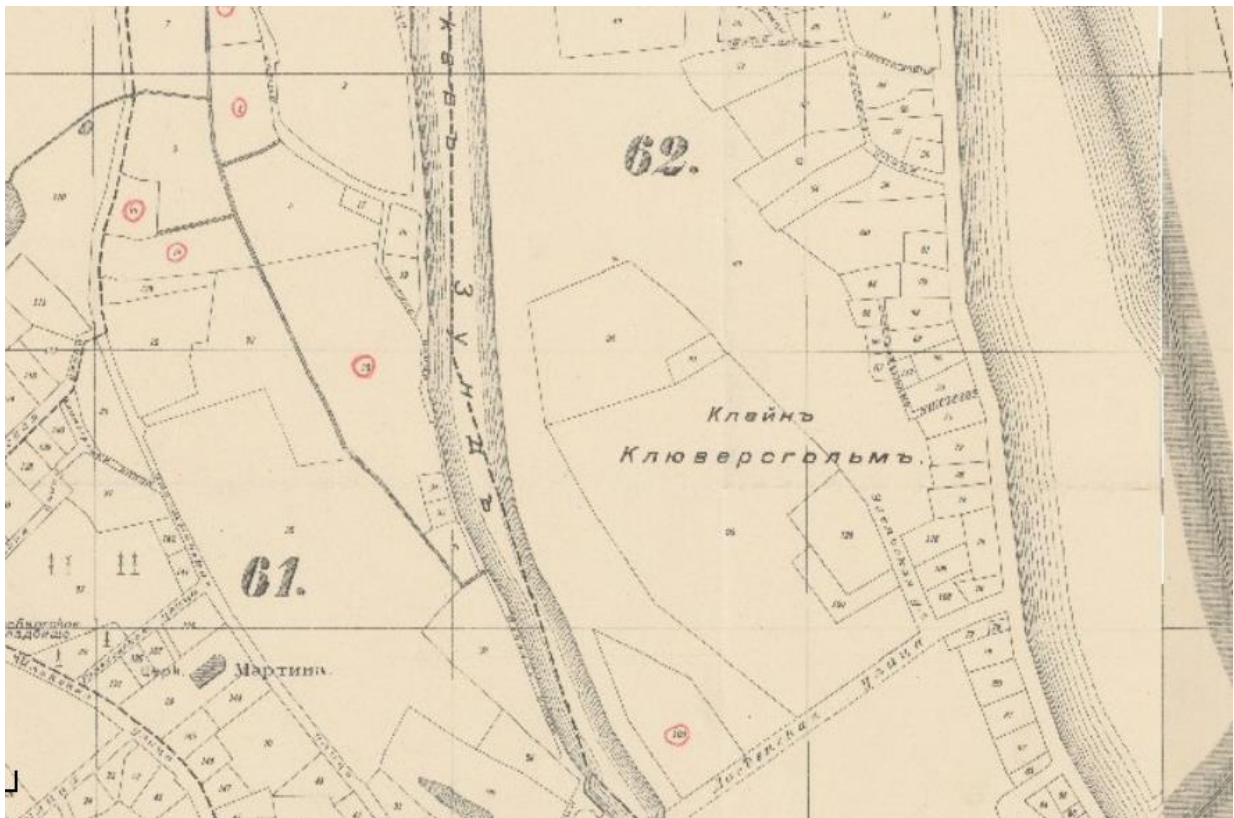
8. KARTE – 1903. gada Rīgas plāns. Datu avots: Starptautisks bezmaksas vietņu tīkls “Zurbu” par pilsētu vēsturi
<http://zurbu.net/>

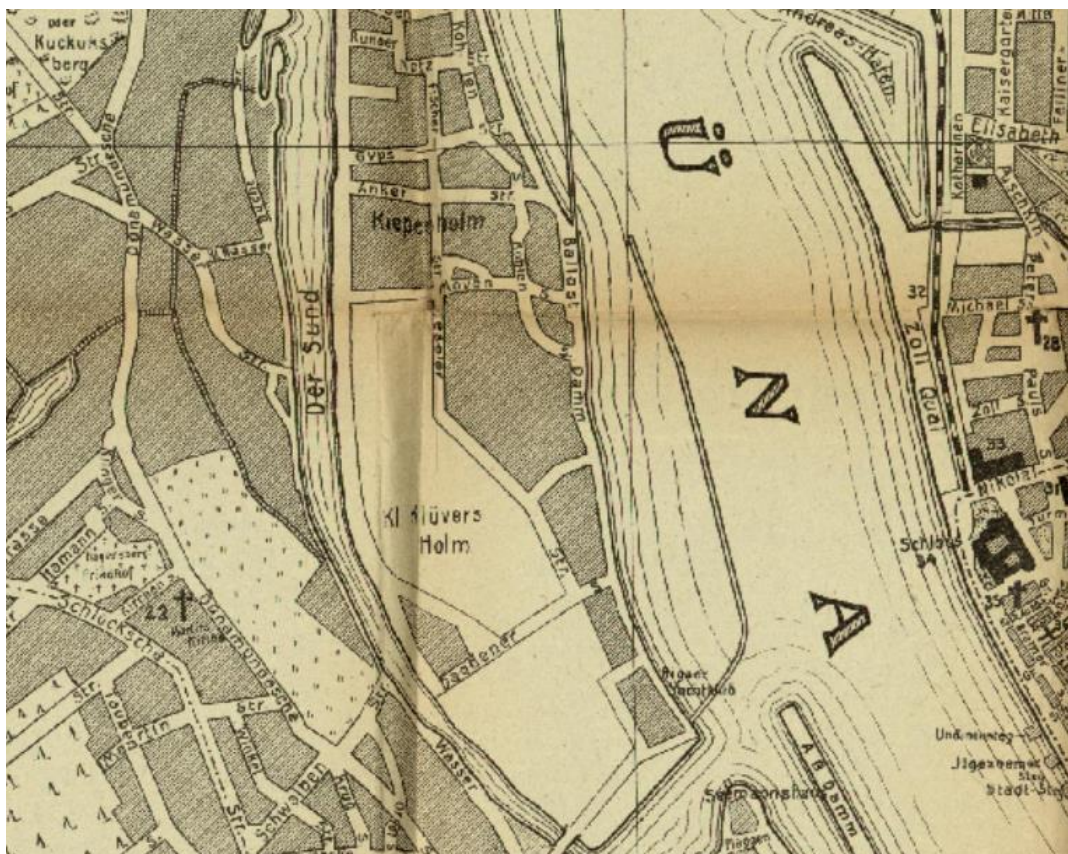
9., 10.KARTE – 1910.gads un 1916.gads. Datu avots: Starptautisks bezmaksas vietņu tīkls “Zurbu” par pilsētu vēsturi <http://zurbu.net/>

11.KARTE – Gruntsgabalu sadalījums Rīgas 1908.gada kartē (Datu avots: Latvijas Nacionālās bibliotēkas digitālais karšu krājums. <http://kartes.lnb.lv/>)

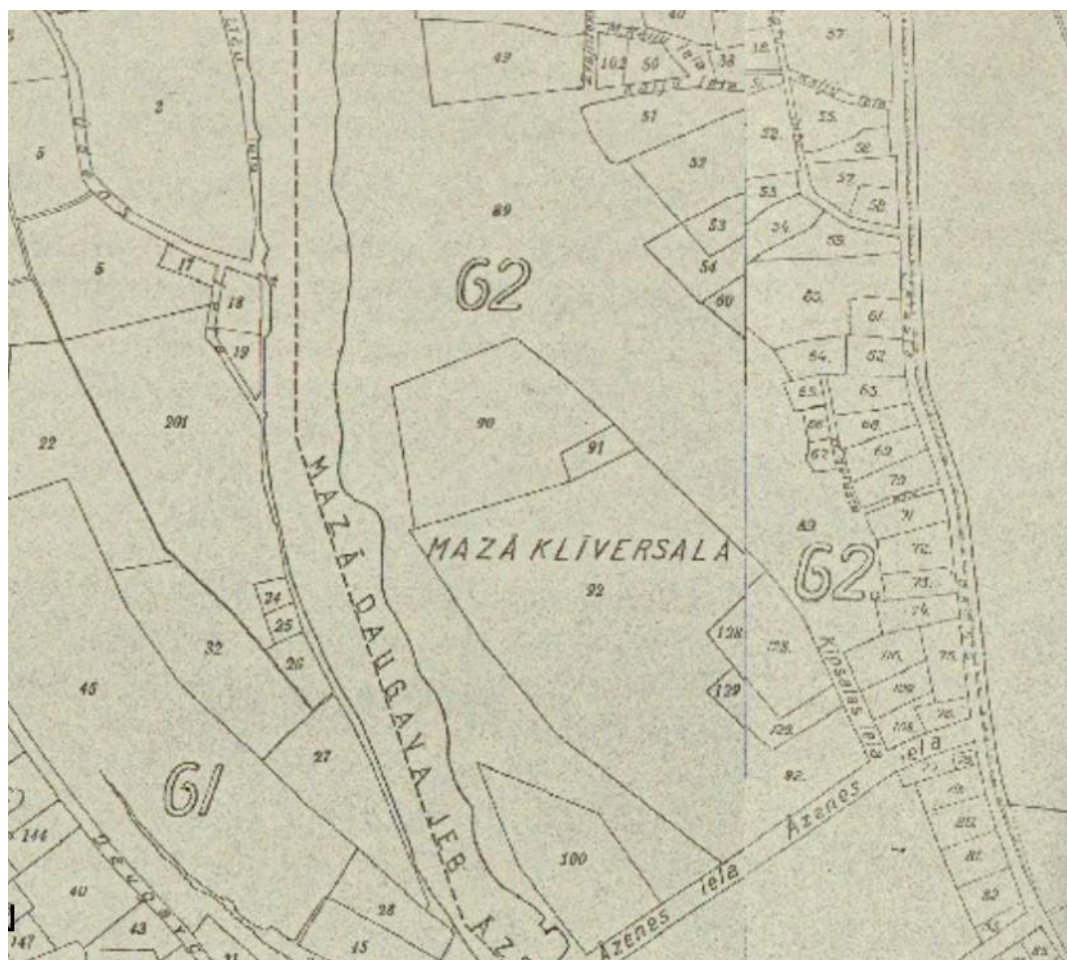
12.KARTE – 1918.gads, "Plan von Riga" fragments (Datu avots: Latvijas Nacionālās bibliotēkas digitālais karšu krājums. <http://kartes.lnb.lv/>)

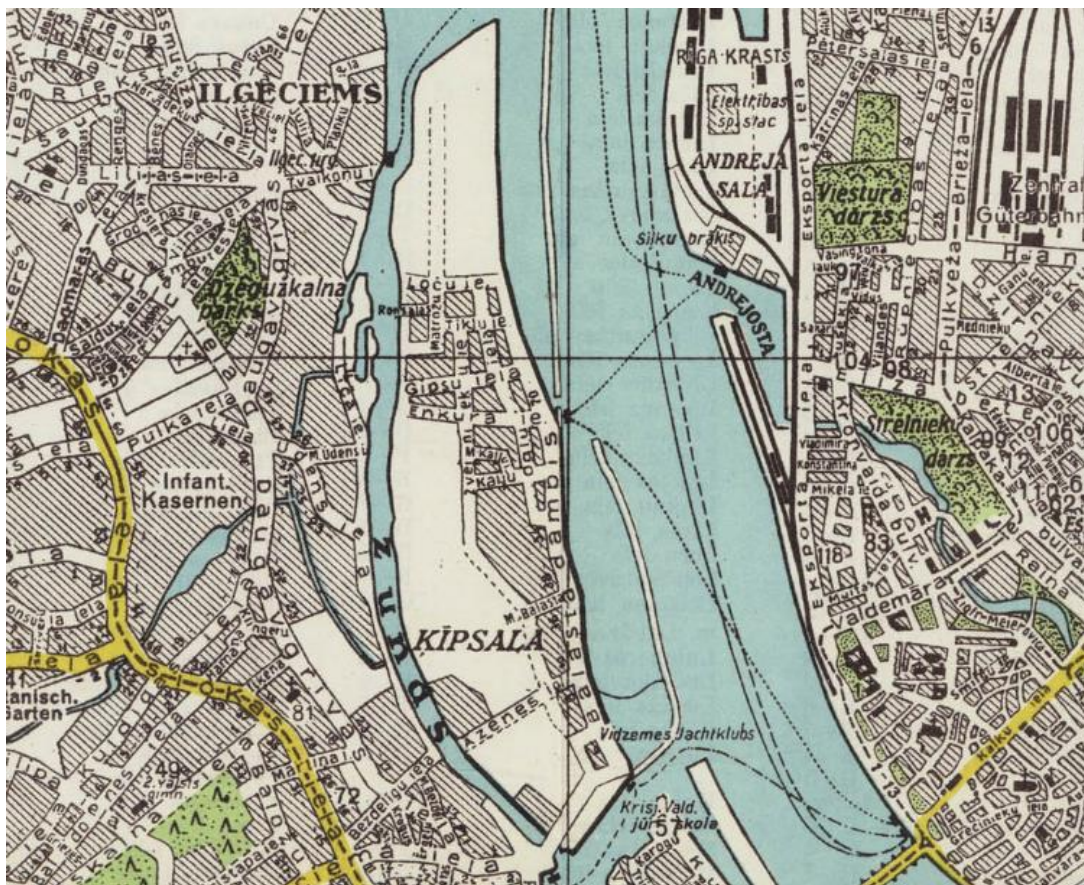
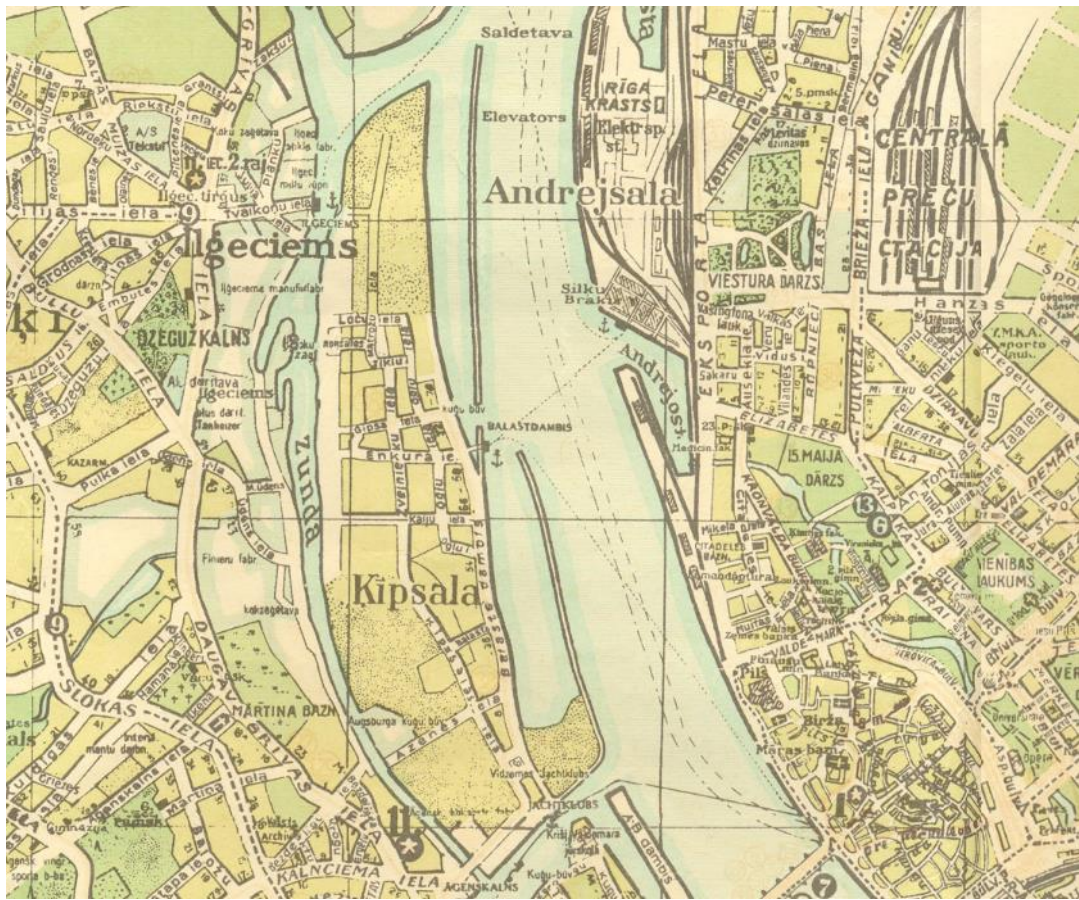
13.KARTE – 1929.gada Rīgas plāna (Kartogrāfiskā iestāde "Ošiņš un Mantnieks") fragments (Datu avots: Latvijas Nacionālās bibliotēkas digitālais karšu krājums. <http://kartes.lnb.lv/>)

14.KARTE – Gruntsgabalu sadalījums Rīgas 1935.gada kartē (Datu avots: Latvijas Nacionālās bibliotēkas digitālais karšu krājums. <http://kartes.lnb.lv/>)

15., 16.KARTE – 1936. un 1941.gads, Datu avots: Starptautisks bezmaksas vietņu tīkls “Zurbu” par pilsētu vēsturi <http://zurbu.net/>

17.KARTE - Armijas ģenerālštāba 1947.gada topogrāfiskās kartes fragments (mērogs 1:25 000), savietots ar šodienas situāciju (*Open strēt map*) (Datu avots: <https://vesture.dodies.lv/>)

18.KARTE - Rīgas kartes fragments (1956.-1992. gads) (Datu avots: Latvijas Nacionālās bibliotēkas digitālais karšu krājums. <http://kartes.lnb.lv/>)

19.KARTE – 1983.gads (Datu avots: Latvijas Nacionālās bibliotēkas digitālais karšu krājums. <http://kartes.lnb.lv/>)

